

המציפה

ערתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי: לשנה 7.— כתרין / חצי שנה 3.50 / רבע 1.75

כאשכנז: לשנה 8.— כתרין

ביתר הארצות: לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

"רמת המצפה" נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולתה משהיה ומכיר המר ספרותי יותר מאשר עד כה. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
מחיר מודעות או הזכרות לפטרס לפי גדל השטח.
ברכת מו"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש הגליון שני כתרין
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק ישם מקומו החדש, כי גם שם מקום בית הראר הקודם.
קאנטא שלפאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת לאדמיניסטרציה
„HAMICPE“ Kraków,
(כתוץ לארץ להוסיף: Oesterreich)
בע"מ: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 10 Lutego 1911.

גליון ו.

קראקא, י"ב שבט פ' בשלח התרע"א.

אברהם סני"ל
מאורשים
סאמבור-ישנה
באריסלאוו

אנו מברכים במזיט את חברנו מר זלמן דוב באנגער לארוסו.
משה טענענבוים, נפתלי טענענבוים, נחמיה טענענבוים.
במזל טוב וברוב אושר הנני מברך את ידידי הנכבד מר יוסף בועז שווייט לארוסו עם מי ליבה גראם כמטרוב.
שלום יצחק ראזענבערג — לבוב.
ברגשי אהבה וחרוה אביע במזיט לאחי מר זאב גערבער לארוסו עם מרת שרה לאקס מאשצ'יסק.
משה גערבער — רודניק אצל מאשצ'יסק.
מזיט לגיסנו היקר מר ליזר רוזן ולכביב לארוסו בתו מ' מרים עם מר בלייכרג. ש. מ. לזר ואשתו.

ימים מהדים.

... ובני ישראל עבדו עבודה קשה בארץ ענים במצרים. אך ערי המסכנות ואל המגדלים, אשר העבירו אליהם מלכי מצרים אלפי איש שנים רבות ואשר הסיעו למלאכתם אבנים גדולות, אבנים יקרות, עד היות כל ראשי מוקרח וכל כתף מרוטה; ואל התעלות אשר ליאור מצרים ואשר לים ואל כל עבודה קשה בבית ובשדה, ורוח אלקים לבשה את משה וילך וידבר

אל הזקנים ואל העם השכם ודבר, השכם והער להם אז, להתעורר ולבקש תחבולות ולצאת מעבדות לחרות ובאדמת נכר אל ארץ אבות. ולא שמעו אל משה וגם הלכו עמו קרי וימררוהו בהבליהם. אלה אמרו: מסרת בידנו מאבותינו לאמר: פקד יפקוד אלקים אתכם, ומי אתה כי תגיש ותקדים בעדו הגאולה? גש הלאה ואנתנו לישועת אל ממעל נחכה, כי תבא בעתה ואלה נחמו את החברים המקשיבים לקולם לאמר: הימים הרעים יעברו, יקומו שרים חדשים, מלך חדש על מצרים והממשלה החדשה תתנחם על עבדיה הנאמנים לחקל מעליהם; ההשכלה, רוח העת, קדמת בני-האדם... לא ימי הרעה לא יארכו.
והצעירים, אשר נקל בעיניהם לענות בענין עמם לבדו, כי קטן הוא, המריאו כמרוסים ויתנשאו לעמוד בפרץ בין עם-הארץ ובין מושליו ויפיקו נפשם והמון מעיהם ורהמיהם לאנשי הצבא, לאכרים ולדלת העם ויקומו לגואלים ללא שאלו, כי אמרו: אחים לצרה אנתנו והמה, כי יחדו לנו מלחמה בארונים העריצים; ולנו אך לפקוה את עיניהם על ענים ומרודם וקמו והתעוררו על לוחציהם ועל לחצינו, וכי תעלה יד אנשי בריתנו אלה — וקראו דרוך בארץ לכל יושביה ונתנו משפט אהר וחקה אחת לבני עם ועם יולד בה ולא יהיה עוד פדות בין יחודי ובין מצרי.

ובני לוי, החכמים והסופרים מורי בני העם, אמרו אל משה: הניחה לנו ונכתוב זכרונות דברי ימינו הראשונים ונורה את ילדי בני-ישראל דעת, כאשר אנתנו עושים מתמול לשלשום, ולמדנו אותם לשון

המשפט ורחצנו בנקיון כפינו...
אלה ואלה אמרו: הזה ילך לפנינו? הזה יתנשא לגאלנו? ואנתנו הן ידענו אותו מימי ילדותו: הלא זה הנער, אשר נמצא בתיבה על פי האור ואשר בת

אחרים אל הבית הזה עד אשר אשקה את הסוסים בנחל הקרוב פה בגלילי ההר; כי למה זה אמלטל אתכם שמה על שני הסלעים? הם ירדו והרכב נמה הצדה ויעלם. עברה שעה ועוד שעה ואין קול ואין קשב. בתחלה דאגו רק לסוסייהם ולמשמטתם היקרים, מה היה להם, אולם, מהרה עזבו את הראגה הזאת ושאלת עצמם התהילה לנקר במחס, איך יבואו הביתה? מסביב אין להם רק שמים וארץ ויער, והשעה כבר עמוקה בלילה, הבית ההוא היה פרוץ מארבע רוחותיו, ובעמס שם על הרצפה הנרקבה והמכוסה שלג זמן רב לא עצרו מגפיהם וערדליהם כח להציל את רגליהם הענוגות מצנה. הקבה עושה את שלה, כבר רעבו עוד שעה ומצבם הולך ורע. הנה באה השנה ברוב כחה ותובעת חלקה, אבל חלילה להם להכנע לפניה, כי בגפשמם חוא. זאת למרום רבותיהם. רבוננו של עולם! קראו שניהם בלב נשבר בחצי הלילה, מה חטאנו לך כי יסרתנו ככה? זה לפני שעות אחדות השגנו את מרום קץ אשרנו, ועתה איך נפלנו משמים ארץ! הה, הקור והרעב, אשר בימי אשרנו היו שעשועינו וימתיקו את ארוחתנו, איך נהפכו לנו היום לאויבים ויבאו לקחת נפשנו! הוזה הנחמד בראותו, כי אין כל תקוה לחייו, התחיל להתודות לפני מותו. הוא קרא לפניו את הנוסח עד כמה שזכר על פה, והיא קראה אחריו מלה במלה באותה המלודיה הידועה. ויללת הסער מבחוץ התאימה ממש לקולם. פתאום והנה הרכב הופיע בפתח הבית ויאמר: אנא ארוני בואו ונסע הביתה! כמוכן קרעוהו בדג, אלמלא בא אחריו גם אביהם הביתה

הונדרם מעירתהו להרים רגליו, כי לא עת למיל היא. הוא התעורר כמעט לקול מנהלהו ויזדרז בלכתו, אבל עד מהרה שב לחשוב ולחשוב. הוא מתאר לעצמו: אלו למשל באתהו ירושה מאחד המיליונרים שבאמריקה, שכבר נתיאש ממנו שהוא קרוב, מה אורו או עיניו! כטרם כל שלם את החובות לנושיו הרבים והיה לבן חורין, אחיך היה קורא לכל קרוביו הדלים ויחלק להם מנות יפות, למען ישכחו רישם עד עולם, ובאחרונה היה עושה בתי-חרשת, למען יתפרנסו על ידיהם רבים, שענפי מחיתם נקצצו בעת האחרונה בנת אחת. הרעיונות האלה הפיחו בו רוח חיים חדשים וגא הרגיש כלל, כי הפעם הוא עושה פסיעות גסות יותר מדי עד אשר הכרח הונדרם לעצרו בחזק-יד...
הוא חולם הגאה: הנהו מבקש במחו איזו המצאה חדשה במעשה הצדקה, המצאה לעורר גם רחמים בלב והרגשת כאב הפושט יד... האח! נזכר מעשה שהיה בעיר פלונית לפני עשרים שנה (את המעשה שמע מפי ארח עני, שלן אצלו): מלונר אחד השיא את בנו, ויברא לו שמה חדשה לגמרי. כל הקרואים לחתונת הלילה קבל כל אחד ממחרת בבקר מנה יפה מאד וצידה לדרך. אחר הצהרים צוה בעל השמחה לרתום צמד סוסים למשמטה יפה (חרף היה אז). למען יסע הזוג הצעיר למיל מעט אל הכפר הקרוב שמה. אחרי נסעם כשתי שעות בדרך עקלקל ביער עצר הרכב את הסוסים לפני בית אחד שמש ונעזב מאדונו המוזג פנים ויאמר: הואילו נא אדוני להכנס לרגעים

פיליטון
פלא.

ר' ב' נכשל... והנהו הולך בפיק ברכים לפני הונדרם וידיו צמודות מאחוריו... עיניו רמ הציץ פתוחות ופניו כלפי קרקע. הוא חושב מחשבות מעורבות...
"פלא! האין בין כל המחוקקים אף אחד היודע מה שאמר שלמה: 'לא יבוזו' וכו'... ומדוע איפא חקנו חקי ענש קשים כאלה על האמללים, אשר הכפן יאנסם לעשות דבר שלא בדת אחרי אשר נסו הכל ולא יכלו להתקים במלחמתם הכלכלית, הקשה כקריעת ים סוף? כלום יש לפני עבודה ואיני עובד? הוי שאננים אכזרים! לא די לכם שאינכם דואגים בעד העניים להיטיב מצבם, והנכם מתאמצים עוד לבער אחריהם כאחרי שרצים מוזיקים... אבל למה זה ארין את העשירים אם מעולם לא הגעתי למקומם? אולי אינם חוכים כל כך בדבר, מיום הולדם לא טעמו טעם רעב ומחסור, שדרכם להעביר את האדם על דעת קונו, וממילא אינם יודעים דהפוך בזכות האנוסים לחטוא. קרוב להאמין, כי בשעה שאהר מהם מושיט לפעמים פרוטה לעני הוא עושה זאת רק כמו שזורקים עצם לכלב, למען ירף ממנו הקבצן המרחף, אבל אין כאן רחמים והשתתפות בצער קשי-יום, נף, הדבר מובן בפשטות!"

המלך אספתו כרחמיה ותקרא לו משה, לאמר: בי מן המים משיתיהו!

ומשה ראה, כי אין לו שומע ולא יכול עוד לראות כעני עמו ונפשו עיפה לבוגדים ולמלשינים ולכל הצוררים אותו מכית ומחויק, ויצא ויעבור בארצות ויתגורר במדין וישב בכוש ימים רבים, וחכמתו וגבורתו הלכה לפניו ותנחהו לפני גדולים, וכהיות ריב כארץ כוש על-אדות המלוכה ויסכסך את כל המשפחות הגדולות אשה באחותה ימים רבים, ויאמרו ראשי העם להקים עליהם מלך מן החויק, ויבקשו וימצאו את משה וישיבו אותו לכסא וימלוך על הארץ במשפט ובצדקה. ויעברו ימים רבים כארבעים שנה וכמצרים קם מלך חדש ושרים חדשים, ממשלה הלכה וממשלה באה — ויד המצרים היתה הלך וקשה על בני-ישראל והלחץ והעשק והדבא נכרו לאין תמונה. פעם ידבאום כחקי עמל ופעם ישלחו כם את כלי-משחתם, את האספסוף, לפרוע כהם פרעות לעיני ההל ולעיני השמש, ויד אנשי הצבא האכזרים ודעת העם, אשר ראו אותם צעירי בני-ישראל ככעלי-כרית ואשר נתנו למות נפשם על-אדותיהם, תהיה כהם כראשונה, לבלע ולהשחית את הנפש ואת הרכוש. — ויש אשר נועצו השדודים, כבוא מים עד נפש, להתאסף וללכת קהל גדול יחדו ער צען-מצרים ולהתנפל לפני המלך, כי אמרו כתמם: הן צדק ימלך מלך, מלכות של חסד היא ומאתו לא תצא הרעה לעבדי הנאמנים — וילכו ויהיו לשחוק ולמנוד ראש לכל הוועיל לא הועילו.

וגזרות חדשות יצאו על כל פנות העם אחת אחר אחת, ויגזרו על החכמים הסופרים מורי בני העם, אשר לא יורו עוד לבני ישראל כלשון עמם, כי-אם כלשון המדינה, וצופים העמידו עליהם טמעם המלך, לשום עין עליהם, אשר לא יעברו חק, ויגזרו על העשירים בעלי-החרשת, אשר לא יקחו עוד לאנשי מעשיהם פקידים, גזברים ומשרתים מבני עמם, כי-אם מן המצרים ומן הכושים ומכל הערב הרכ הנמצא בארץ, ויצר לעשירים מאד, כי היו בני הנכר אוכלי פתכם מרגלים כהם אל המצרים ומוציאים אליהם את הדברים, אשר ידברו ואשר לא ידברו ומועלים כם מעל ושמים שמות ברכושם, וכאו אליהם ישרי המסים פעם בפעם והעריכו את רכושם ושמו עליהם מסים ותרומות וכסף ענושים כמוב כעניהם והיו להם לכו ולמשפה ככל עת, ונתנו העשירים מהונם תרומות גדולות ונכבדות, לכל מוסדות הממלכה ולכל דברי עם הארץ, למען קנות את לבב המצרים לאהבה ושחרו מכחם אלפים ורכבות גם אל המגדלים, אשר נכנו כדמי אחיהם, ואל החמנים ואל ההיכלות, אשר יעברו שם המצרים את אליהם, ולמוסדות בני עמם ולכל מחסוריו לא נתנו — וכל זה לא שוה

ויצילוה מידם, הרפו מעבדי הנאמן, אמר האב, לא על הרכב תלונתכם, כי בן צויתיו אני. הידעתם בני מעולם מד זה רעב, קור ומחסור? התרגישו את לב הדל האמלל כצעקו אליכם הבו לחם, כי אני וביתי גועים כרעב? חתדעו לחמול עליו באמת כבקשו מכם איו פרוטות, לקנות עצים כשעה שילדיו נקפאים מקור? וככן הראיתים לדעת את המעשה אשר תעשו במסלת חייכם החדשה ואת הגרעין הטמון כמעשה הצדקה, ואתם חביכי קבלו נא את תורתו וזכרו אותה תמיד!... "פלא!" קרא ר' כי, פלא שלא קראתי את הספור הזה בשום עתון וספה, ועוד פלא יותר גדול, ששום עשיר לא למד ממנו לעשות גם הוא כן! אולם מה לי ולעתונים ולעשירים? אנכי כחרתי כשטה הזאת, וכשירחיב לי די אז...

"עמוד יהודי משגע, קרא הזנדרם, ראה הנה לפניך שער הטריבונל, הכון לקראת דין וחשבון!... השופט קורא לפני ר' כי את פתשנן כתב האשמה, הוא עומד באימה וכיראה ומחריש, נוה מה יש לך למעון? הגד את האמת ויקל ענשך!" מה אדבר ומה אצטדק? לדאבוני ולכשתי אמת הדכה, כי הרעב הצמתי.

"פלא, קרא בן השופט (נער ככן עשר שנים), שעמד מאחורי אביו עיף מקרה, אם רעב היה הלא היה לו לאכול ולא לגנוב? א צ י ש פ ר ר.

להם. בני העם התמרמרו עליהם כסתר וכנלו ויתנום לבוגדים עוכרי עמם, והמה נשאו כשרם כשניהם ומוסר כליותם כחיקם וכי נתנו ידם כחויק אל אחד הנוגשים לוחצי אחיהם וכי הקריבו אשכר פעם בפעם לפחתיהם — סמר כשרם תחת עורם ולכותם יזוכו מדקרים ממדקרות הנחם... וכי לקחה אזנם שמץ מתלונות אחיהם העניים — ויאחו כסתר אהליהם ויאמרו: אהה, לו ידע העם מרת נפשנו!...

וכני ישראל ירדו מטה מטה וימעמו וישחו; כמים נשפכו והתפרדו הנה והלום: אלה כלו מרוב ארה ולחץ ואלה התכוללו כעם-הארץ, כי הוניחו מעט מעט את לשון אבותם ואת זכרונות קדמתם וילמדו אך את לשון המצרים ואת דברי ימיהם, ויד הנשים והבנות, אשר גדלו אותן הוריהן מאז ללא תורה וללא דעת לשון עמם, היתה כמעל הזה ראשונה, ועוד מעט ולא היתה כת כתי ישראל, אשר לא דברה מצרית בבית וכחויק ולא שמה לה שם מצרי או כושי, ויש אשר עגבו גם על צעירי דניגשים והיו משוש דרכן להתרועע עמהם ולשמח כשמתחיהם ולצאת אתם כמחלות, והמלך ושריו ידעו, כי כנות ישראל נושאות את דגל ההתכוללות כמצרים ויבדילו אותן לטוב וישכלו וימעטו ויתנו לסות את בני ישראל הילודים, אך את הכנות יחיו.

רק שבט הלוי, האנשים והנשים, החויקו כתורת אבות וכלשון אבות ויגדלו את כניהם ואת כנותיהם על פי דרכם ויגמו דבר אל העם פעם בפעם, להשיבו לתחיה, לחדש רוח נכון כקרכו ולהכיניו אר נאולתו ליום הגדול כי יבא.

והיום הגדול בא: משה שמע כבוש את כל המוצאות את אחיו ועמו בארץ ענים ויעזוב את ארץ מגוריו ואת כסא מלכותו וימחר ויבא מצרימה, וילכו הוא ואהרן אחיו, לדבר דבריהם אל העם.

והדור החדש שמע אל משה, הבא אליהם מרוק, ויאמינו כי פקר ה' את עמו ויתעוררו ויבאו כנעוריהם וכזקניהם אל תחת דגלו ויעשו ויצליחו. וסלוי.

מ כ ש ן .

על המצפה

ראש השנה לאילנות.

המקובלים הרחיקו לפעמים להביט וידברו על העתיד הרחוק והמכוסה, מי שאין לו עסק כנסתרות יהיו הדברים כענינו כדברי מפל והויה, כי מה יוכל היהודי המקובל לראות בעתידות עמו כהשקיפו על כל דבר מנקודת ההשקפה שלו? לפניו כל העולם החמרי כאלו איננו כל מה שהוא רואה הוא רק כאות או משל על ענינים רוחניים, אך יש אשר יצא דבר מפייהם על פי דרכם ומבלי משים הגידו דבר נכון, הראוי להאמר גם על פי דרכנו: נכאו ולא ידעו מה נכאו. הנה למשל על חגי ישראל אמרו, כי לעתיד לבוא יקדשו בני ישראל את המועדים הקמנים, שערכם נעלם מעיני העם, הרכה יתר מהמועדים הגדולים, שהכל מכירים את גדל ערכם, והדבר דזה התקים כימינו, ימי התעוררות האומה הישראלית, למצער למחצה. מה ידע היהודי לפניו למשל מיקר ערך חג ההנכה? כמה כבדה ולמה היה לו לכבדו? את הנם הגדול, שהיה אז, לא הכין, ולולא מצות רז"ל להדליק נרות לזכר הפך הקמץ לא היה לבו לחג הזה, לולא היו ימי החנכה חלים בימי כסלו ומכת וכליי ותיהם הארובים לא היה מטיב לכו אף כשהוק הקלפים והפתקאות... והיום? חג החנכה כימינו היה לחג גדול ונכבה, הכל מכירים את ערכו, הכל מקדשים אותו והכל שמחים בו. היהודי הלאומי מתרפק על החג ההביב הזה כעל ראש חגי השנה, וגם יהודים, המחללים את כל יתר החגים כעבודתם, כאים לחוג עמנו את החג הלאומי ומתלהכים בו אם לא על הנסים, אז למצער על הפרק ועל הגבורות שנעשו לאבותינו כימים ההם כזמן הזה, וכן היה ליום ליג כעמר, אחד מהמועדים המסנים, אשר היינו רגילים לעבור עליהם כמעט כשתיקה, הוא יום ראש השנה לאילנות. מי ישים לבו ליום הזה? כמה הוא מצמין מיתר ימי החול? היהודי החרד למנהגי ישראל לוקח בו מפרי הגנב ומברך, שהחינו; אכל כאיוז כונה? מי נותן

חשבון לנפשו לאיזה זכר או לאיזה מקרה הוא מתענג על הפירות האלה, על פרי-הגנב דוקא? מצות אנשים מלמדה היא! הלאומיים גם הם לא הכירו עוד את ערך היום הזה, והיהודים הפונים ערף למנהגי ישראל, גם את שמע המועד הלז לא שמעו — ומה גדול ערכו לנו הלאומיים והציונים! ארצנו ואדמת קדשנו שם כמורח תהל להתעורר משנת החרף, האילנות מתחילים ללכלב, עוכדי אדמה מתקדשים לעבודת האביב, חיים חדשים מתרגשים וכאים לכל נפש, לכל רוח, לכל נפש חיה ולצמח האדמה. כמעט שהחלו אצלנו פה בארצות הצפון ימי הסתו והקרר וכארץ ישראל יחלו ימי האביב, המברך כיום טיו כישכט כרכת ש החינו ככונה הזאת, הוא יודע את ערך ראש השנה לאילנות ויקיר את היום הזה וכבדהו כחג לאומי, פרי הגנב, שהוא לוקח להנות מהם כיום הזה, יזכירוהו את אדמת אבותינו, שהתברכה כמינים האלה, וכלב שמח ועלו יכרך כרכת שהחינו, אמנם כן אשרינו, שהגענו לימים האלה, אשר הכת הארץ ופריה ותנוכתה קרובה כל כך אל לבנו! כחג הזה יחוגו כל דורשי ציון את תחיתנו ואת תחית אדמת קדשנו כירי אחינו יושבי המושבות החדשות, שזכינו לכונן בארץ חמדתנו, היום הזה יזכירנו את חובתנו, לתמוך כירי העוסקים בישוב הארץ וכירי החברות והמחויבות אותו, מהנכון היה, לו קבעו הציונים כליל טיו כישכט נשף-חשק ככל עיה, שתכואתו תהיה קדושה להקין קימת לישראל, אפס המצוה הזאת, מצות התמיכה כירי העוסקים ביאיי, איננה מצות עשה שהזמן גרמא, יהי נא היום הזה לזכרון לכל בני עמנו, לזכור ככל עת וככל שעה את כל החברות ואת הקרן קימת ולפקדן ככל עת מצוא כנדבות ומי יתן ויכיר כל ישראל את ערך חמשה עשר כשכט ואת יחוסו לארצנו ולאומיותנו!

א"ב שי"ב.

רשימות מן האנכיטה.

א.

בני ילדים — סגולה לדלות.

פרופסור שטרנבק, הדיר כנים ויתר המומחים לדלות מצאו שדלות היהודים באר... לא הם ושלום מפני שהחניות המשיטות הלכות ומתרכות מיזם ליום והורסות את מעמד הסוחרים, ישרם רוב מנינם ורוב בנינם של היהודים, לא מפני שכתי המחוקקים מתחכמים כחוק כדי פעם חקים חדשים, שלמראות עין נועדו לתקן את החיים החברתיים, לשפרם וכיסדם על כמים חקי, מסורר וכאמת מתכונים להוציא ענף פרנסה זה או אחר מירינו ולמסרו לידים אחרות, לא מפני שהשלטונים האוטומטיים אנטישמיים הם והנם משתמשים ככחם להציק ליהודי ככל אשר יוכלו, להטיל עליו מסים ככדים מנישוא, לדחקו וללחצו ולהשתדל להדפו מעמדתו, וגם לא מפני שהעמקנים המדיניים הפולנים — שריבים מהם הוזמנו גם אל האנטישה, להביא לנו את הגאולה ואת הפדות — מפיצים בין העם את רעל השנאה ואת ההכרה, שהיהודי הוא כריה מזיקה, שעל העם הפולני להלחם אתו עד חרמה, לא כל אלו הסבו כדלותנו, אלא... הלמוד כחדרים וחסר ידיעת השפה הפולנית!

כן, לא די להם להתכוללים, שכל מאת האחוזים של הבנות היהודיות כגליציה כגזלו עיי כתי-הספר הפולנים מזרועות היהדות והוטלו כריח אל חברה ככריה ומושגים ככריים וחיים ככריים, לא די להם, שכנותינו מתחנכות על ספרי למוד פולניים-קתוליים ועל ספרי קריאה פולניים-לאומיים והן כרוכנ מכזות את היהודים ואת היהדות ואת אבותיהן ואת אמהותיהן ואת מנהגינה וחגינה וכל קניינה ושיבות כרוחן, כשפתן, כהשקפות-עולמין, כישאפיותיהן ומאוייהן, כחלומותיהן וכחיותיהן, כנושאי הערצתן ועניני נפשן וחיותן אל העם הפולני, לא די להם למתכוללים, שהחנוך היהודי של בנינו העמד כימים האחרונים על קריאה כלתי מוכנה כסדור וכרכות אחדות על פה, כעוד אשר החנוך הפולני מתחיל בבית-הספר ונמשך כשוק, כככרה, כחדר הקריאה, כתיאטרון וככל מקום ששני גוכרין יהודאין מתכנסין; לא די להם, שהמצב הגיע לידי כך, שגם האקדמיים הציוניים, אלו התנוקות השכויים, הרוצים

מתקימת ומשתגשגת. אמנם יום כזה צריך להיות לזכרון בתוכנו. הרב החכם ד"ר ל' קנטור סלל מסלה חדשה לחיינו הצבוריים כיסוד העתון היומי ליהודים בלשונם, מסלה, שתוצאותיה רכות וחשובות הרבה יותר מאשר נוכל לשער בהשקפה ראשונה. הצעד החדש הזה הוציא את העתונות העברית מחוגה הצר של אדיאליות עכרית, אשר היתה למספר קמץ של בעיבי משכילים לשעשעים, למין מותרות הביכה של יחודי סגולה והביא אותה אל שוק החיים הממשיים, אל תוך הצרכים החולניים הפשוטים. כמה אלפי איש בני תרבות, שהיו רגילים להספיק צרכם בידיעת העולם מעשיו ממקור זר, יכלו מעתה להרות צמאונם ממעינם הם, ממכוע קרוב להם יותר, יכלו מעתה לשוב להתקרב אל הסכיכה העברית, שהתרחקו ממנה כחשכם אותה לחסרת ממשות, לממריאה במרום או פשוט לכמלנות. מדקדקים אנו בלשוננו לכתוב "יכלו" כי כאמת לא עשו כן עד היום הזה. עוד עכשו, שישנם שלשה עתונים יומיים עכרים, המספיקים לקורא העברי כל מה שעתון יומי לועזי מספיק לה, אין עוד לשום עתון יומי עברי מספר קוראים בשכר וסכום הכנסות עד שיוכל להתקיים כלי תמיכות וכלי הפסד. אף שידוע ונלוה כי לולא קוראים עכרים אשר לעתונים הלועזים הטובים לא היו יכולים להתקיים. אין כעולם עם, המרכה לגדל קוראים לספרים ולעתונים כעמנו היהודים, אבל לספרינו ולעתונינו העכרים אין די קוראים. כי כל יודע עברית הזקוק לעתון הוא משכיל והוא יודע גם לשון אחרת ומבכר ע"פ רוב עתון לועזי וענינים זרים וספרים לועזיים על העברים, לקריאה עברית אין היהודי רגיד להוציא כסף, אין לבו נותנה, עדיין מין לוקוסוס היא כעיניו. למנהג הזה אין עוד תקנה. אבל המסלה החדשה כעתונותנו הועילה לעתונות הזרנגונית, היא הלכה בדרך הזאת והנלחחה, כי העתון הזרנגוני אינו זקוק למשכילינה, הוא מוצא לו דרכוכין המונגה שגם הוא כן עם הספר הוא וצריך היום לעתון, ולשון אחרת לא ידע. וכן רכשה העתונות הזרנגונית את ההמון היהודי בשביל התרבות ומטילא בשביל ההתענינות עם כל שאלות היהדות ותרכותה, כראונו חוש ספרותי וצרך להשתתף ככל הענינים הצבוריים, הרבתה את התשוקה לדעת, הרחיבה את חוג ההשקפה בין העם וזה דבר גדול. לכן ראוי היום הזה, שבו נוצר העתון העברי הראשון ליהודים, להיות לזכרון.

פיריטון קמו. לפני המלך.

בימים האחרונים הרעישו חוקרי קדמוניות כאמריקה את העולם בכשורה טובה, כי חפרו בחרבות שומרון, קרית מלכי ישראל ומצאו אוצר כתבים של אחאב מלך ישראל. כתחלה נפתו רבים להאמין, כי מי יודע איזו תעלומות חכמה של המשכיל העברי מר אחאב ושל האשה המשכלת מרת איזבל יגלו לנו הכתבים האלה. כבר נפלו הנוטים להגזמה על המציאה הזאת ובשרו לנו כהתפעלות, כי בין הכתבים נמצא מתכ פוליטי ממדך אישור שבימים ההם וגם קראוהו בשם וכבר יכולנו לכמוה, כי כאשר תעבור השמועה דרך עוד שתים שלש דרקציות תגיע אלינו בשורה, כי נמצאו בין הכתבים גם אגרות מוסר מאת אליהו הנביא, ששלחן אל מלכו ממקום מחבואו או הספד היומי של אותה כת אחאב העדינה, עתליה המרשעת. כסוף נודע הדבר, שאין כאן כתבים כלל, אלא רשימות על שבירי כלי חרס על-דבר יין ושמן ממרתפי המלך ושמות המספיקים את הסחורות האלו. והחוקרים האמללים, שעבדו כמה חדשים והתאבקו בעפר רגלי קדמונינה, אנוסים להסתפק לע"ע בקטנות כאלו ולהתנחם, כי גדולות פעלו.

ואני לענתי להם כמנוד-ראש, שומים הם החוקרים, יסתפקו המה בחרסי הכדים ואני אדבר עם אחאב עצמו ואנלה את סודותיו, שלקחם עמו אל קברו. כיצד נ כאופן פשוט. אלכה לי אל כעלת-אוב, כמעשה שהיה כבר לעולמים, הלא ידעתם, כי כעלות-אוב מצויות גם כימינו, אלא שאין קוראים להן כשם הפשוט הזה, כי-אם ספיריטיסמות ודכל אחד. — באתי שמה ושלמתי מראש כאשר הושת עלי ואמרת: את אחאב כן עמרי מלך ישראל העלי לי. היא עשתה כחכמתה וכעוד רגע

ושתיתקם כהודאה היא בעיניהם. טוב שהרעים ד"ר קולישר באוני תקיפי המדינה, כי הם הם המכריחים את המון היהודים אל מחנה הסוציאליים והם הם המשקים בדמעת העשוקים את שדה הציונים. אל נא יתמהו האנשים אם העם היהודי יתנכר להם משנה לשנה והפוליטיקה של ההתכוללות, הנעשה ע"י קולישר וחכריו, פשטה את הרגל. טוב גם שהוגד לתקיפי המדינה בפניהם מעלם כדבר אגודות המלוות, חברותה של שניו אגודות נצרות להלואה מקבלת מאת כנכ המדינה מכסף היהודים קרדיט של מ"ז מיליונים וחברותה של תקיב אגודות יהודיות להלואה אינן מקבלות רק ת' אלף כתר קרדיט מן הכנכ אשר למדינה, באופן שהכנקים היהודיים מוכרחים להוקיר את ההלואות ולהעלות את הרכית, ואחיכ יאמרו הפולנים וגם ראש הכנכ המדיני, כי אגודות היהודים נוסדו רק לשם רבית. טוב גם שהצטרך אף ראש הסוציאליים ד"ר דיאמנד לזיב ריב המזונים העשוקים ולחלוק על המספר הרשמי של אלף ופאה, שפרסמו פקידי המדינה וקרא בפניהם שיותר מחמשים אלף יהודים אכדו להמס בחלוקת המזינות, טוב שהגיד קולישר, כי כשום מדינה אחרת אי-אפשר היה גול משפט כזה. כאוסמריא התחתונה כקשה מועצת המדינה להרים מעט מס השכר, למען הוסיף משהו על שכר המורים הדלים ומחשבתה הופרה כצעקת המזונים, שצוחה, כי לא יוכלו לעמוד במס הזה; ובגליציא גולו פתאם לחם רכבות מזונים לשם טובה פוליטית של יחידים, האנקמה היתה פה לאלמים.

הנינא בני.

המדה היהודית של "חנינא בני" נגלתה גם פה כמו בכל שעת הכשר אחרת, המדה של "די לו קבכ חרובין מע"ש לעישי" ושעל כן באו עלינו כל הצרות מעולם. כאשר נוסדו החקים היסודיים של הממכה השיגו כל העמים זכויות לאומיות והמשלה קבלה על עצמה לדאוג לצרכי התרבות של עם והיהודים לא העיוו לדרוש כזאת. עיב כעת שמוציאה המשלה מדי שנה כשנה מיליונים עצומות לצרכי החנוך שכ כל עם ועם אנוסים היהודים להוציא מיליארדים מ"ס"ס, להחזיק רכבות חדרים ומלמדים וכתי תית וישיבות. היהודים לא יכלו להעזי פנים להגיד, כי גם הם לאום וגם להם או דוקא להם ישנם צרכים לאומיים יותר מכל עם ועם, כי הלא נוח לילד רותני להתחנך בכ"ס אישכני או פולני מאשר לילד יהודי להתחנך בכ"ס קתולי וע"כ התרגלה המשלה להכחיש את קיום העם היהודי ועשתה אותו לכתה דתית, אבל לכל כתה דתית ישנם צרכים דתיים ואחרי שהמשלה משלמה מקופתה לכל בני הדתות השונות להספיק את כל צרכי דתם, אי"כ על המשלה להספיק גם לנו צרכי דתנו לשלם שכר הרבנים, החזנים, המוציאים, השוכי"ם המוהלים ומנהלי המטריקל, כמו שהרכר הזה נהוג כמדיונות אישכנו הדרומית והיה נהוג עד כה גם בצרפת, יען השכילו היהודים לתכוע זכותם כשעת הכשר, אבל אבותינו בגליציא לא מצאו עוז לתכוע ונשארונו גזולים ונוחים ועלינו להוציא מיליארדים מבסנו על זה, מלכד המסים הכבדים, שאנו משלמים בשכיל צרכי הדת הקתולית, וכן היה גם כאנקמה הזאת. היתה שאלה בין שאלות הנהגת המדינה, אם נחוצה עזרה מהירה לעניי היהודים בגליציא, לחלצם מענים כפי האפשר, על זה ענו כלם בשלילה, כדם הסכימו, שאין צרך בעזרה מהירה, כלומר אין קופת המדינה צריכה להוציא איזה סכום מיד, לעשות איזה מפעל של עזרה לעניים המרודים, והאמנם אין נחיצות לעזרה כזאת? האין נחוץ לדרוש מיד מיליונים אחדות, להקים כתי עבודה לרכבות החוזרים על הפתחים, להקל כזה עול קשה מעל ישכם כעהיכ הכינונים, שעליהם לפרנסם בעל כרחם? אבל חנינא בני כך דרכו, לבלתי ריוש מאומה, רק לחיות כשכיל אחרים.

חצי יובל שנים.

העתונות היומית אשר ליהודים ברוסיא חוננת יום מלאות חמש שנהועשרים למן הופיע הגליון היומי הראשון ליהודים והגליון הזה היה עברי "והיום" שמו, שלא נתקים רק שנתים ועל חרכנו נכנו אה"כ עתונים עכרים יומיים אחרים, שגם הם נתקיימו רק כקשי גדול וכהפסד מרובה עד שפסמו בימי הזעם ועל הרבנם נכנתה העתונות הזרנגונית היומית והיא

לשוב אל אומתם, עורכים יחוק, ששפתו וסגנונו הפולני המהורה עולה גם על שפת העתונים הנערכים ע"י פולנים מהורים. בלומר: שכבר התכוללו התכוללות רוחנית כזו עד שהם חודרים לרוח האומה הפולנית וסגלו להם את מושגיהם בהכרה ושלא בהכרה ואת אפני בטויים, כל אלה אינם מספיקים להם. יש עוד כגליציא קצת יהודים שלמים, עוד ילדים המבקרים חדרים או בתי-ספר עכרים, יש עוד לפחור פן תתסיים היהדות כגליציא כצורה זו או אחרת ועל המתכוללים להשתדל להחיש את הגאולה, והגאולה תכוא ע"י בתי-ספר פרבליים.

שמה יובאו תינוקות כהיותם בני ארבע וחמשי כעוד חלב אמם על שפתותיהם ושם תזמר להם המורה שירי חול וקדש והכהן יכוא ויספר להם ספורים מענינים וילמדם כרכות ותשכחות למי שעשה נסים וכימי ההגים יערכו לילדים שעשועים — והתינוקות יספנו אל תוכם "רוח קולמורי" ממל ילדותם, וא... אז, בטוח הפרופסור שטרנכך הנכבד, כי לא יוסיפו לבקר את החרדים הכלתי קולמוריים ויושעו מן הדלות. (ורם אז יהיו ראויים לשווי-זכות, שהקדימו לתתו להם שלא כזמנו. המע').

כך. אם היהדות היא אסון או מחלה הרי גני הילדים הם — הסגולה הכי נדיקה לרפאות מחלה זו.

זמן-המעבר.

"כשאני לעצמי — אמר הד"ר דיאמנד — הריני מהווה את דעתי ככל תקף, שינהיגו ביום הראשון לשכוע שבייתה גמורה ושלמה, בלי הנחות ויוצאים מן הכלל, אלא בהיות שכזה אנחנו נוגעים ברנשם הדתי של היהודים הרי צריך לתת להם זמן מעברי.

כרוך יהא שליחם של יהודי לכוב מן הרובע השלישי על המצאתו הנפלאה ועל סכלנותו הדתית ועד חרות דעותיו. אדם סוציאליסט נכבד כמה סוציאליסט המכה על כרסו, אשר שרשרת זהב תכסנה ונגנה "אנחנו העובדים הרעבים" סוציאליסט המביא אל אספותיו אספסוף וכשרוצים להתוכח אתו ולהראות את עותתו הריהו מצוה לעושי רצונו להוכיח למתנגדיו באגרופם מהו אדיאל ומהו "סדר סוציאלי", ומהי "מדינת העתיד", אדם כזה כהכרח שחוא חפשי מכל משפט מוקדם והריהו מכין יודע שהחוק הסוציאלי של שבייתת יום אחד כשכוע הריהו חל דוקא כיום ראשון ושעל כל באי עולם לקבלו ולקיימו ביום זה, כאדו כך נתן מס יני אלא שיש עוד "יהודונים" עקשים כגליציא, בני איזה פראים, שהם מקדשי שבעי, הרי המשלה חיבת ללמדם ולהרגילם "לחיים קולטוריים" והיא חיבה לתת "זמן מעבר" עד שיחכמו ויעזבו את שטיותיהם וישכחו כיום הראשון יחד עם עם הארץ, וכאותה שעה יגאלו היהודים מן הדלות.

כמה הוא זמן המעבר, חדש או שנה, לא פירש התנא, חבל, באמת, על שלא הגיד כמה יארך "זמן המעבר", אלא שאין בל ספק, שלגבי דידיה ולפי רצונו הריהו קצר מאד ויהא לא רק מעבר מקדושת יום שכיעי לקדושת יום א', אלא מעבר מן היהדות אל הנצרות.

ישמחו יהודי לכוב במתנת חלקם!

* *

בשעה שנקבצו גדולי עולם לרוץ כשאלת דלות היהודים כגליציא נתרכך לבם ורוחוקים נעשו קרובים, הפרופסור שטרנכך והדירקטור פלדשטן וכרתולד מרווין ודיאמנד הסוציאליסט כרתו כיניהם ברית שלום והציעו לנאול את היהודים אם לא מעול הדלות, לכהפ"ח יפדו אותם מעול היהדות.

ויותר מישועה זו אין לנו מה לקות ממועצה זו. צבי שרפשמן.

פה לאלמים.

האנקמה הלבובית ע"ד דלדור היהודים לא הכיאה לנו כידוע שום תועלת ממשית, מלכד התכוננות הסתדרות יהודית לעזרת עצמנו שהיתה עתידה להתכונן גם כלי האנקמה ע"פ דרישת יק"א. הרוצה לעזור כתנאי שיסתדרו היהודים עצמם, אכל טוב שנתבטאו בה דברים באוני השליטים, המעיקים תמיד על הכב ואינם מובעים אלא בעתוני היהודים, טוב שנפתחו שפתי אלה שלפי דעת הפולנים אין להם על מה להתאונן

בעים כללית ויש בה זכות הבחירה לבהור כל האסנים, בלי הכול דת ולאום ובפירוש נאמר, שגם לבעים יהודים המתגוררים מחוץ לתהום אף ישיבת ארעי יש הזכות הזאת. מזה נלמד, כי בעם הישראלי עצמו אין כל משטמה ליהודים, השנאה באה מלמעלה.

ותחת זה בפולן באה השנאה דוקא מלמטה והשרדות המתקדמות בראש. כלל בידנו, כי כל אשר תרבה אינו שדרה פוליטית להתקדם כן תרבה המשטמה בתוכו ליהודים. טפוסים הוא יחס הסופרה הפוליטית מושטמשנאק הידועה, הוא נחשבת בצדק לסלחה ומשנה של הפרוגרם הפולני, לכביאת התרבות, הצדק, האמת וההתקדמות מחזיקים אותה. כל ימייה היתה מניגה על היהודים בשם הצדק והיושר ובכמה ספעלים ספרותיים ובעותונים שבהם את סדות היהודים ולמדה עליהם זכות. פתאום שנתה את מעמדה. הכל מתקדם ומדוע לא מתקדם גם מושטמשנאק? מן הקצה אל הקצה נשתנתה ונחפכה מאובה לאויבה. בכמה מאפרים ב, קודיער פוראני' כחכה שטנה על היהודים ונתתה את מנהגייהם ואת סדותיהם וגזרה עליהם כליון וכשם הפרוגרם אלילה דרשה לבער אהרי היהודים, כי הם מעכבים את ההתקדמות. ולא הסתפקה במאמריה, אלא הוציאה עתה ספר מיוחד לתורתה זו. בו היא מוכיחה בהקירות מדעיות-היסטוריות, כי היהודים צריכים לקיומם רק השך ונסוגה לאחור, בהתקדמות לא יתקיימו ובכל מדינה ומדינה שמצאו בה קן להם הם עומדים לשון להפרדת המדינה ומפירים כל התקדמות. והא ראייה: בפולן ובמאורקיה מצאו היהודים מפלג להם מפני רודפיהם אשר באירפה המערבית, לכן אירפה המערבית ספריתה ועלתה למדרגה העליונה בהרבות ושתי הארצות היהודיות פולן ומאורקיה נשארו אהרנית. ועוד ראייה: שהרי אין לך ארץ מתקדמת כפינלנד והיא לוחצה את היהודים ודוהה אותם מקרבה. לכן מלחמה לפרוגרם הפולני ביהודים. אין הניגה.

הרומה נפתחה ולב היהודי דופק, לא ששמהה אלא מתדרה, מי יודע איך תוציא הדומה גורלנו. ואמנם מיד כאשר נפתחה הרומה היה עליה לשפול בעניינינו, כי אוה סופר יוליוס געסען חלק לכלל ספר חדש, שהוציאו בשאלת היהודים, בו תאר כל תלאות היהודים וכל הגזרות הרעיות החלות עליהם למרד התייהם ולהצר צעדיהם ותכליתו לעורר רחמים. אפסד לשער, שהספר נתחבר ונדפס ונתחלק במצות הועד היהודי השותק הניל. בן אר'ה.

מכתב מאשכנז.

לייפציג. האדישות הנוראה, השולטת פה אצלנו לכל דבר הנגע ליהדות, כבר שכינה אנחנו הדור החדש ואין דבר ברור לנו כזה, שנהוץ לעשות דבר מה לקיום עמנו. העם היהודי פה הרחיק כבר לזנוה את תיהדות, סאם בכל מסורותיו העתיקות בגלל הדחיקות והדהיפות השונות מכהוץ. הקריאה הזאת עברה בסהנה האקסמיים היהודים פה ואחריו וכוהים רבים באו לידי החלטה, שעלינו לעסוד בפרץ, נהוצה התאגדות קולטורית של הכחות היהודים השונים להרצפת תרבות עברית בין היהודים. התאגדות כזאת בערי אשכנז יכולה להביא תועלת רבה לצעירינו, שידיעת היהדות ביניהם מצומצמה מאד והשאיפות והמגמות העבריות מוגדות להם, להשיבם אל עמם וללמדם נהיצותן של השאיפות האלו.

הצעד הראשון לזה נעשה ביסוד הקורסים השונים לעברית ולהכסת ישראל וקורם ביהוד ללמוד השפות הלועזיות הנדרשות לרוה הזמן. פעמים אחדות בשבוע יוציאו הרצאות בענינים יהודיים. בשבוע שעבר הרציא פה מר ליפשיץ, קנדידט להימיה על-אדות המיסטיקה היהודית (תקבלה). התרצאה עשתה רושם גדול בין השומעים. מר ליפשיץ הראה עומק ידיעותיו בכל מכמני ספרותנו בתארו את השתלשלות הכמת הנסתה היהודית מן הזמן היותר קדמון.

האגודה אומרת לבונן גם כהרה להלוץ-עצמות והכרת נודדים כדוגמת ההברה, 'צפור נודרת' (וואנדערפאנגעל) לטיולים, המועילה מאד להתפתחות הכחות הגופניים, שנהיצותה לצעירי היהודים מרגשת מאד. ההי תכונה בשם, ההאגדות אקדמית לעבודה יהודית קולטורית" מי יתן והיתה עבודתם עבודה פוריה על אדמת ישראל.

סשה פנדרל ער.

מקרוב ומרחוק.

שונות. המוציאאליים מכל העמים אשר באירפה התיכונה נועדו כשיריעטמ, לתכלית קירוב העמים באוסטריא-אונגון ואיטליא זל"ו, למנוע קנאה ושנאה, שלא יצטרכו להכין מכשירי מלחמה ולמנוע את ההזדיינות התדירות.—כניו-יורק התפוצצו תבות דינמיט וכל אדמת העיר ובתיה הרמים נשחתו ואנשים נזרקו אל הנהר. חמשה ועשרים איש, מחציתם פולנים, נהרגו ונקרעו לגזרים ויותר מאלף נמחצו קשה. חיל אחז כל יושבי העיר, כי דמו שהארץ רועדה.— הקאפיטן הצרפתי בעלאנזעה פרח באויר מפאריז עד בורדו, תקליח קידומטר, בשמונה ישעות וכי מינוטים.— בארמון "השער הגבוה" בקושטא, שבו לישיבות הוויזר הגדול, המניסטריים לעניני החוץ ודפנים, פרצה תבערה וכל כתבי המניסטריים הפנימי נשרפו.— ממשלת

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. בין הבנקים הרבים, שנוספו בעירנו בעת האהרונה, נחשב גם סניף הבנק למשא ומתן (פערקעהרסבאנק) הוויני, שכראשו עומד מר דן לויער. התרגוזה רבה גרם הסניף הזה פה בהתנהגותו שאינה הונגת וביהוד בסקרה האהרון. סוהר אחד עשיר השיג חודעה מסרכו הבנק הזה בוויין, כי הסחה לו עיי מניפו הקראקאי כיג אלף כתר. כבוא הסוהר השיג מענה, כי אינו יודע מאומה וכן ביום השני והשלישי והרביעי. כאשר שאל כוויין ענהו, כי הבנק הסחה. אבל מר לויער טרב שוב לשלם ואמר שאינו יודע. התנהגות כזאת של בנק פומכי היא רק למכשול להסוהרים ונוה לו שלא נוסד, כי בנקים אינם חסרים פה.

מכתב מרוסיא.

ווארשא. הננו נמצאים עתה בפסג כלתי ברור ובכלתי קבוע. הלוים ועומדים אנו, כל עניינינו סוטלים בספק ואין איש יכול לשער מה ילד יום. שאלת תהום המושב, שהוכנסה אל הדומה לעמוד כעצם בנרונה. היא, הדומה, מביטה למעלה להיכן הריה נוטה וזה מהדינו, כי הדומה כשהיא לעצמה כרוכה היתה ריצה לבטל את החום המושב. אבל שם למעלה יראים מאד מפני שנוי סנהג וקרוב מאד, שאפילו אם בטלה הדומה את גזרת תהום המושב היו מהוירים אותה מלמעלה. אבל מפני זה כפעט ברי לנו, שגם הדומה לא תכנס כגלגלו בסחלקת עם הספירות העליונות.

ולעמט זה יש לנו יותר תקיה מחוק שביחת יום א'. אעים שהדומה כבר גזרה שביחה גמורה לכל היום הראשון, בלי יוצא מן הכלל, כפעט ברי לנו, שתחוק הזה לא יקום ולא יתיה. וזה ניכ מפני המנהג. עובדה היא, שהנצרים ברוסיא נוהגים חלל את שבתם ואין כה הדומה יפה כל כך לבטל את המנהג ובפרט שהמוציאאליים נכנסו בעני הקורה, לגזור שפירת השבת ויש כזה משום מינות. לכן נבטמה, שהסוביעט (מויעצת הממלכה העליונה) תדרה את החלטת הדומה ואפילו אם גם היא תקיים אותה לא יקייסוה מלמעלה. ובדיעבד תקבל הממשלה פני מלכות של הפד, לופר, שאין לגזור על מהפדים ויהודים לשבות שתי שבתות. הרבנים עושים עתה העמולה, לשלוח דפוטציה לפטרבורג, להוכיח את ראש הממשלה מטוליפין, כי בעת ועירת הרבנים הנוכה אותם על אשר עברו היהודים על דתם ובגדו באלקיהם ועתה אם תתקים עצת הדומה לגזור על היהודים שביחת יום א' תהיה זאת כפיה עיי הממשלה עצמה לעבור על התורה. לפי דעתי אין צורך כלל שיוציאו הרבנים הוצאות, כי בקשחם אינה מעלה ואינה מורידה, גם בלעדיהם לא תתקים הגזרה, אלא ששוב בכיז, שנראה גם אנחנו מצדנו, כי לא הפקר אנחנו, כי מרגישים אנו בכאב.

בשנה שעברה היתה, כידוע, בקובנה ועידה של עסקנים צבוריים השובים, להועץ יחד השתדלות בשביל הקלת הלחץ. הועידה היתה בחשאין, לא השתתפו בה סכל המפלגות ולא נשמעו דעות בקיאים ולא נבהרו אל הועד מי שראוי לו, אלא כעין הלוקת כבודים היה דבר התכוננות הועד וכאשר אך יצאו האנשים מן העיר נשכחה הועידה ונשכת הועד ושום עתון לא הזכיריה עוד. לא נהנו שום ערך לכל המפעל הזה. עתה בא ה,ראמויעטי' (עתון יהודי לאומי בלשון הרוסית) וגלה, כי לא די שלא עשה הועד מאומה מכל אשר קבל עליו, אלא עמד עוד לשטן לאהרים, שרצו לעשות דבר בשביל היהודים. כן לא נתן הועד את שני הדפוטטים היהודים להכניס הצעה אל הדומה בדבר הגזרות ורק לאחר זמן, באשר ראו הדפוטטים, שאין להם להבדק אהרי הועד ועסו מדעת עצמם הסכימו גם הם, אבל אהרו המועד. וכן בשאלת פינלנד לא נתן הועד את הדפוטטים היהודים להתערב, אף שהדבר נוגע ליהודים ולכבודם. וכן בענין חוק שביחת יום א' והאוטונומיה של ערי פולן, שחם שאלות בוועדת ליהודים, לא אבה הועד לשפל לסרות הבקשות. וכן בדבר בטול תהום המושב, שהוכנס אל הדומה לא רק שלא התערב בה, אלא הפריע גם אהרים מטפסל בו. כל אדם מוכרה לשאל את את עצמו, אוה ועד הוא זה? וכי בשביל זה נוסד לישן את היהודים ולהכריחם לשים ידיהם בחיקם, למען ישמחו שונאינו? בקצר-רוח סחכים לשמוע מה יענה הועד על האשמה הזאת. בבני עירנו שרויים בצרה. הלשן הלשינו עליהם, כי עברו על חוק ומאת המניסטריים באה פקודה נמרצה אל הנציב הגנרלאיגנברנטור סקאלון, להזטין את הרבנים לדין. האשמה היא, כי הנחינו בעירנו סכס הבשר, אעים שלפי הקי תקהלות בפולן אין לגבות פה סכס בשר כשר, כי סמכס הזה הונגת רק ברוסיא ולא בפולן. הרבנים נוטלים מאת השוהמים שתי אגודות סכל ליטרא בשר כשר. וכאשר הכניסו קצבים בשר מהוץ לעיר אסרוהו הרבנים, על כן הלשינו עליהם הקצבים מהוץ לעיר לפני המניסטריים, כי שלא בדן אסרו את הבשר, כי לשוחטיהם יש כתב קבלה מאותה הרבנים עצמם.

בפולטאווא שמש ברבנות מטעם הממשלה מר פריידנברג כחמש עשרה שנה. כאשר תם זמנו ואנשי העיר בקשו לבהוד בו עוד הפעם מהה כהם הנציב בטעם, כי ציוני הוא. כאשר בכל זאת החליטו בני העיר לבהוד בו גרשהו הנציב מן העיר ופעל על המניסטרי לתרות לפסול את פריידנברג מרבנות בכל הסמלכה. עתה באה בשורה, כי שנה המניסטרי את דעתו והתיר לו להבהר בכל אשר ימצא.

בפטרבורג היה קונגרס של בעלי מלאכה רוסיים, שהשהתפו בו גם בעים יהודים. כמובן שבעו תלאות מאיסור ההתעככות בעיר הסמלכה. ירא יראנו, כי ההחלטות תהיינה הגבלת הדשות ליהודים. אבל לא כן היתה. החליטו, כי צריכים ליסד אגודת

עמדתו לפני המלך. מליו הראשונות היו, שלא אעבכהו הרבה, כי שומריו מכהילים אותו לשוב מהרה. אני: למה הנהיג אדוני המלך את עבודת הבעל בישראל?

הוא: לפי שמתנו אין הישראלות כחה דתית, כמו שהמציאו בירושלם, אלא לאומות לבד. ואת ההלכה הזאת הייתי מוכרה להפוך למעשה, להראות, שאין צורך לישראל להחזיק בתורה מיוחדת, ששכנינו לענו לה ושטמו אותנו כגללה, ישראל יכול לעבוד את אלהי הצידונים ולהיות בכלל ישראל יכול לעבוד את אנו צריכים רק לדבר ולכתוב ולזמר עברית ולשמור את המהולות הלאומיות ואת החג הלאומי בחדש השמיני ודי. היכלתי בתור מלך ישראל לשאת עלינו לעג כל העמים השכנים, שבזנו והשפילונו כגלל הפרדנו מהם? אני: אדוני המלך ומה בכך שהשכנים לענו היה לכם ללעוג להם. אלו הייתם מתנאים בדתכם היו הם מתקרבים אליכם.

הוא: בדת ישראל לא יכולנו לאחוז, בי כה החזיקו הציונים בהר ציון וכושח לנו הרבה, בעוד שבעבודת הבעל החזיקו הצוריים והצידונים, בעלי הקולטורה הגבוהה. היא היתה לנו לכבוד ולתפארת והציונים היו ללעג ולקלם בגוים.

אני: ומדוע ברת אדוני המלך ברית עם היושפט מלך ציון?

הוא: הלא שמעת, כי לאומיים היינו וסוף סוף היו השוטים ההם אחינו, בני ישראל אבינו ועלינו היה לפרכם ולהעבירם מטעותם ולהעלותם מרפש הפנטיסמוס. על בן נתתי את עתליה בתי לכן מלך יהודה לאשה; אמרתי: אולי יבושו מפניה, שהיא נכרת מלך ציון ויעזבו את הבליהם.

אני: הלא תזכור אדוני המלך את הזבח הנורא, אשר ערכה איזבל אשתך הכנענית בשומרון בנביאי ה' ועתליה בתה בירושלם כזרע בית דוד, האם לא תחדר היום לזכר נשי הדמים האלו?

הוא: הן עישו לפי שמתן הנביאים ובני דוד היו ציונים ובקשו להנהיג בישראל פלחן מיוחד, להעשות עלינו חרפה בגוים. אני אמנם לא הסכמתי לשפית דמים, הלא תדע בודאי, כי מלכי ישראל מלכי חסד היו אבל זכור, כי בנות מלך צידונים היו איזבל ועתליה, היכול יכולתי למחות? ומה היה אותו זקן, אתבעל חותני. אומי עלי, אלו הייתי מנין על הנביאים הקנאים?

אני: אין אני מכין את שמת הלאומות שלך. בתור מלך לאומי היתה דת בני עמך צריכה להיות יקרה וחשובה בעיניך ובפרט שאין בה אמונות הכל, מנהגי ברברות ומדות אכזריות כמו בדת הכנענית. דת ישראל שייכה ללאומות ישראל והיה לכם לשמרה ולהגן על נביאיה ולכלי השגית על מה יאמרו הגוים, אלא על מה יאמרו אחיכם בני יהודה. והציונים ההם בודאי קראו לעבודת הבעל פנטיסמוס ואמונת שוא.

הוא: לפי ששתי אין לברוך את הלאומות והרת כמטפחת אחת. אדרבה לפי שאהבתי את עמי אמרתי: ילך לו איש איש בשם אלהיו.

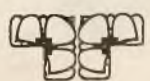
אני: אבל הלא אתה רדפת את נביאי ה' ובערת אחרי כל מזבח אלקי ישראל?

הוא: כן, אם הבחירה ביד כל איש לבחור לו אלהים בלבבו, מדוע לא יבחרו כאלהי הצדונים המשכילים בעלי הקולטורה הגבוהה? מלך לאומי הייתי ועלי היה להורות את עמי דעת.

אני: הלא תראה להיבן הוליכה לאומותך זאת. עמך התכולל בגוים וזנח לא רמ את אלקיו. כי-אם גם את עמו וארצו והתפזר בארצות אחרי שדרתו לא עכבה בידו לגור בין עובדי האלילים, ולזנוח גם שיריו ומחולותיו הלאומיים לא היה הפסד גדול כל כך בעיניו. לכן נפחת מספר עמך ונחלש, מלכותך בטלה וארצכם היתה לגוים זרים לנחלה.

הוא: הציונים... ברנע ההוא נאלם קולו, כי שומריו קראו לו, שעבר מועד חפשתו והחזירוהו שאולה והאינטרוויה נפסקה.

אני אומר לכם: צדקו קהלת וכן עקיבא: אין כל חדש תחת השמש...

לחם להנכשלים והאמללים אשר בכל בני עמנו שאין להם שום אפשרות להשתכר פת לחם רק בקחתם סל מלא מרכלת קמנה ולחפש אחרי קונים. לזוכלים הנצרים דאג החוק ועשה אותם יוצאים מן הכלל ורק על היהודים יצא הקצף מאת צוריהם. הרגילים להראות כחם רק לדלי הדלים. בזכות על החוק רבו כמעט כל הצירים היהודים ריב בני עמם. דברו קורנדא, אופנר קולישר ובסוף דבר דיר מאהלער כחום ובעזו והוכיח רשעת הנצרים-סוציאליים על פניהם. האנטישמי שמידט מנה אותו בדברים ומאהלער ענהו קשות. מיד קפיץ שמידט וקרא: יהודי חזיר אתה. יהודי מ... אתה. המעורר געל נפש וכל האנטישמיים חזרו אחריו וקראו כמוהו. מאהלער לא שתק וענה את מחרפיו. אז הבקיע לו האנטישמי מאליק דרך בין העומדים ונגש אל מאהלער והכהו על חזהו כאגרופו. הצירים הסוציאליים דיאמאנד וליברמאן הרפו את מאליק ועמדו כחומה להציל את מאהלער.

הגבלת זכות היהודים בפולין. הפוסישע צייטונג בכרלין מודיעה ממקור נאמן, כי הנציב הרוסי בפולין הביע רעתו לממשלה. שלא לשמוע לקלוב הפולני הרוצה להגביל זכות היהודים בהנהגת הערים בפולין. רק הפועלים בפולין הם מורדים, אבל בעה"ב הם נאמנים למלכות. וחיוץ מזה מומחים הם אזרחי היהודים בעניני כלכלת העם וביאור תועלת בהנהגת הערים.

למניסטר אנגלי סגורה רוסיא. המניסטר סמיול הממונה על הדואר והטלגרף של כל הממלכה בקש לבא לרוסיא ולא השיג רשות לזה מפני שהוא יהודי.

היהודים בפרס. המחך של השאה הפרסי הרוסי סמירנוב, פנה לעורך הפרחים, מר י. ב. לבנה, בבקשה להמציא לו בשביל השאה גליון אחד של הזשורנל לבני הנעורים "הפרחים" בעד הקולקציה של הזשורנלים שמאסף השאה. העורך שלח גליון אחד, שבו היתה תמונת השאה (ליום עלותו על כסא המלכות). וזה ערך מכתב לסמירנוב, (זה היה אחרי הפרעות שהיו ביהודי שיראז) בבקשה, שיתנך את השאה ברוח אהבה לכל הלאומים והדתות בכלל וליהודים בפרט. על זה החזיר סמירנוב למר לבנה, בשם השאה, תודה על הגליון, שרכשחו השאה באוצר ספריו, והוסיף, כי השאה הקטן איננו משתתף בהנהגת המדינה ובתפתח כרוח חופש ואהבה לכל עמי התבל. בכלל, כותב סמירנוב, מוצאים שמונים וחמשת אלף היהודים אשר בפרס חסות והגנה במדינה זו וזכויותיהם שוות לזכויות יתר העמים. במידושי-לישיש דיפוטט אחד מאת היהודים, התושבים מתחסיים אליהם ברצון ואינם מעליינים עליהם עלילות. היהודים מדברים בשפת פרס וכותבים בשפה זו, אך באותיות יהודיות. עמל המסיונרים להפיץ כיניהם את הנוצרות — לא הצליח. רק חמשים מהם המירו, ולהיפך, בגלל המיסיון עוד התחזק הרגש הלאומי היהודי בקרב יהודי פרס.

האכברים הגרים. לא רבים יודעים, כי יש ברוסיה, בין יתר הכתות הדתיות המרובות, גם כתה של גרים, שהם כיהודים לכל דבר. בלאדו, טאג, אנו מוצאים מכתב מצריצין בדבר חיי הגרים, האלה. הכתה הזאת נוסדה בשנת 1801. רבים מהאכברים מלו ומבלו למדו תורה, יסרו "מנינים" לתפלה על פי הנוסח שלנו ולא השגיהו על כל הרדיפות מצד הממשלה והלכו בדרך זו שכחרו להם. הם אכרים רוסיים, שעזבו את הכפרים והלכו אל הערים, משום שככפרים לא יכלו להחזיק לעצמם שוחטים ובתי-תפלה. על פי החוק יש להם זכויות כלכל הרוסיים והם נחשבים ל"סעקשאנטיים" ולא ליהודים. מקום מושבם של הגרים הוא: פלכי טאמבוב, סאראטוב, ווארונעשו, חבל הדן, טיפליס וקוקו. בחייהם הדתיים ובהיי המשפחה הם יהודים גמורים, שומרי מצוה וכשרות. חוגגים את ההגים היהודיים ומשתרכים בינם לבין עצמם, ואם יצליח בידם להשתדך עם יהודי מתובנו הם חושבים זאת להם לכבוד. הם מצטערים מאד, על אשר יתרחקו יהודי רוסיה מאתם וכבר פנו פעמים אחדות בכרויים ליהודים שיתקרכו אליהם. בצריצין יש להם בית-תפלה, שהם מתפללים בו הרבי" אחד יש להם והוא יהודי רוסי. בשנים האחרונות התחילו הגרים לקרוא לבניהם בשמות יהודיים. אך עד העת האחרונה היו שמותיהם רוסיים

הם בחרו תיכף ומיד לחבר נכבד של השלמון את ראש האנטישמיים היודעי, דיר געממאן.

גרוע חדשו. בית-הדין הגדול במוסקווא הזמין לדין כמה סוחרים יהודים, היושבים שם בלי רשות ועוסקים במסחר ובחרשת.

תפישת באיי-כח יק"א. כסווקא בכסארכיא נתפשו סוכן הגנים אשר ליק"א שם מר עטינגר, משגיה הכנק אשר ליק"א מר סגל והאגרונום קיטארומס. עמהם נתפשו עוד י"ג איש. קצתם בקשו לתת ערבון כסף הרבה, להניחם חפשיים ולא קבלו. אין יודע סבת הדבר וכפי הנשמע יד איזה מלשין בזה בעלילת שוא.

הבוגדים. משפחת נתנוון בווארשא היא משפחה של מתבוללים קיצונים, אשר ככל גזל-משפט יהודים ע"י פולנים נמצאם בצד הפולנים. וזה עתה היה מעשה, שנתנוון וחברו דיקסון, אדירי הקהלה היהודית בווארשא, טרחו לנסוע לפטרבורג, להשתדל שם בשם הפולנים בני דת משה, שלא לתת זכויות ליהודים בערי פולן כי אינם כדאים, כי נמוכים הם בתרבותם מהפולנים הנצרים. משפחת נתנוון משתפת גם בכספה. להוציא את המסחר הקטן מידי היהודים. בבית החרשת שלהם הם מיסדים לפועליהם הנצרים חניות וכתי מאפה, שלא יצטרכו לקנות דבר מידי החנונים היהודים. כל זאת עשו הנתנוונים והיו יכולים לקוות עכ"פ. שבני עמם הפולנים יכירו להם טובה ויודו פעם בעתוניהם, בי אמנם פטרוישים טובים, פולנים אמתיים הם. אך לא, תחת זאת הוציאו העתונים הפולנים עליהם לעז, כי יהודים הם וכמעט ציונים, כי אינם נותנים את הפולנים הנצרים לחיות ומוסרים אותם בידי החנונים היהודים. הפועלים בראותם, כי החנות המשותפת היא עסק טוב, דרשו מאת בעליהם בני נתנוון, כי יקים להם עוד חנות אחת וכתי מאפה, למען יוכלו למכור סחורות גם מחוץ לבית החרשת. לזאת לא הסכימו בני נתנוון ובשביל זה שמו אותם העתונים הפולנים ליהודים בוגדים. לבוגד שמו עתה הפולנים גם את דיר לע-ווענשטיין הכבובי, יען עזר למכור אחוזה פולנית גדולה לממשלת פרוסיא, להושיב עליה אשכנזים.

מחאת יהודי אמריקה נגד חקי הבגנים. בני-יורק היתה אספה לגדולי היהודים בדבר צרת הגולים אחיהם, שמחזירים אותם אל מקומם. אל האספה הזמינו גם את המניסטר למסחר נגל ואת הנשיא הקורס רוזוולט וגם באו. הדברנים היהודים התאווננו על החומרות החדשות, ששר הנמל מחמיר עתה בכניסת הגולים באמריקה. הגולים היהודים אינם באים לקבץ כסף ולשוב אל ארצם, כמו שעושים גולים אחרים. הם באים להשתקע פה. יען אין להם מקום לגור בו. אנחנו לא נתן את אחינו לנפול למשא על הצבור. הם יהיו פה אזרחים טובים וחרוצים כמונו ורשעה היא להרחיקם ולגרשם כחוטאים. הפרלמנט דחה את ההצעה, להטיל על כל גולה להביא 25 דולר ושר הנמל וויליאמס עושה כן מדעת עצמו. כל אנשי אמריקה גולים היו ואין להם להרשע להשחית רחמיהם על הגולים. המיליונר היהודי שיף: קרא כסוף דבריו: רוצה אני, שידע המניסטר, כי יהודי רוסי, שמשויבים אותו אל ארצו, דוחפים אותו אל הגיהנם. שיף בכה בדברו את הדברים האלה. המניסטר הכטיה, כי הוא לא יתן להחמיר בחקי הכניסה ולדרוש כ"ה דולר. גם הפרלמנט לא יגזור גזרות חדשות.

הסתדרות יהודי הולנד. יהודי הולנד, המתבודדים הנדרמים, גם הם החלו להקיץ מתרדמתם. הם הביטו סביבם וראו, כי התורה נשכחה והיהדות הולכה וכלה והיהודים מתבוללים בעם הארץ ונאספו לאספה, קהלות וחברות מכל הערים השתתפו בה ויסדו הסתדרות, להרים את הדת והמוסר ביהודי הולנד, להשיב את היהודים אל דרכי אבותיהם ולתת חזק לעם "היהודי באחוד הכחות. ראש האגודה הוא הרב דיר ורדלסהיים, שהיה המעורר למפעל הזה.

חרפת צורר ישראל. יועץ העיר בפראג וונצל ברועזובסקי, אחד מצוררי ישראל בניהם, הנודע ממשפט הילינר, הזמין לדין שני אנשים, שהאשימוהו כי לקח שחד, להמות משפט בעניני היציר, האנשים הוכיחו בכ"יד של ענשים, כי אמת דברו ויצאו זכאים. חוק הרובלים באוסטריא. כפרלמנט האוסטרי עומד על סדר היום חוק הרובלים, הנזעד לשכור משה

טורקיא עשתה חוזה עם קבלנים אנגלים, לעשות את הנהרות פרת וחדקל מוכשרים למעבר אניות. לחפור תעלות מהם אל כל רחב ארצות בבל ואשור, להשקות את השדות ולישר הדורים. ההוצאות תערינה לששים מיליון מארק. — בוויז הרימו בעלי הבתים את מחיר הדירות. הסוציאליים מכרזים קשר של דיירים, להדול כלם יחד לשלם שכר דירה, עם רב כזה לא יוכלו בעהבית להשליך החוצה ויהיו אנוסים להתפשר. — המגפה באיזא המזרחית מתפשטה לסביר והסכנה קרובה שתבוא גם לרוסיא. בקצת ערים במנדשור ימותו מאות איש בכל יום. אלפי מתים נשרפו יחד בשדה. בחינא יראים מפני האביב. כאשר יקצו הרמשים ורצצי העוף יעבירו את המגפה על פני כל הארץ. המגפה היא המגפה השחורה היודעה, שכאשר התפשטה בימי הבינים באירפא ושליש יושבי הארץ מתו הצלילו על היהודים, כי הם השליכו סם המות בכארות ורכבות יהודים נהרגו. וכן מעלילים היום בחינא על הרוסים והיפנים. — במקסיקה מתחוללה מלחמה כבדה בין המורדים ובין חיל הנשיא הזקן, המושל בארץ זה שלשים שנה כקיסר מושל יחיד. מאות איש כבר נפלו חללים, ערים נחרבות, מסלות נשמות והזקן מוליך את עמו למבט בשביל כבודו.

אגודת נשים יהודיות. באשכנז ישנה אגודה גדולה של נשים יהודיות, ששמו להן למטרה לעזור גם הן לישוב ארץ ישראל בעבודה, אשר רק נשים תוכלנה לעשותה. ראשית דרכן היתה, ללמד נערות יהודיות בא"י לבקר חולים כעין ההאחיות הרחמניות אשר לקתולים, שבלעדיהן אי-אפשר ליצור לנו בית-חולים הגון. מנהג יפה כזה כודאי נכון ללמוד מן העמים. אח"כ יסדה האגודה בירושלם, בסבריה וביפו בים, ללמד נערות לארגן סלסלות (שפיטצען) ומלאכות נשים אחרות. הסלסלות מובאות לכרלין ושם יקצו קונים עליהן, הנערות האורגות האלו תעזורנה את אבותיהן בפרנסת הבית ותנצלנה מן הכטלה. שם ילמדו גם אהבת הסדרים והנקיות. האגודה נלחמה גם במסחר הנערות, שנראה כבר כא"י, היא רוצה ליסד גם כיום ללמד נערות כל מלאכות הבית והגן.

המיסיונר הכופר. הסופר הפולני החפשי גיעמיוויבסקי, אשר בתור כופר הוא עומד בריב תמיד עם הכנסייה הקתולית, נשפט בווארשא בעון חרוף ונדון כלפי יראתם. משפטו נהרץ למאסר לשנה תמימה. והכופר הזה עובר עבודת מיסיונר ליהודים, אותם הוא תובע להדבק בדת הקתולית, למען יהיו פולנים גמורים! מה דרך שנאי וכו', זהו נצרי מארץ הנצרים.

תפלה בזרנגון. בין יהודי אמריקה התחילה תנועה להתפלל בשפה היהודית. הם טוענים, שעיקר התפלה היא הכונה ויהודי שאינו מבין עברית אינו יכול להתכוון. והנפלא בזה, שגם העתון הסוציאלי "וואהרהייט", המלגל לכל מעשה דתי, מתלהב לתפלות זרנגוניות ומזכיר בהתפעלות את התחנות של הנשים הטובות בעיניו מכל התפלות העבריות.

גר צדק. לפני שבועות אחדים נמול בכודווין (ביהם) פקיד בית המסים המשכי זוראן אחרי ששטר דת ישראל כבר לפני זה זמן רב מתוך הכרתו ובקשתו את האמת, פעמים רבות בקש מאת הרב, שיקבלהו אל ברית כנסת ישראל והרב דחהו. אך הוא לא הרפה ממנו ובקר את ביהכ"נ ולמד כעצמו תורה והכרתו את אמתת היהדות הלכה וחוקה והפציר בהרב לגיירו. בשמחה רבה נמול הגר והוא היום אחד מהיהודים המעטים בניהם, השומרים חקי התורה בלב שלם. מה רב ההבדל בין בעל הלב השחור הזה ובין אלפי בוגדי עמנו, הממירים דתם לא מתוך הכרה ובקשת האמת, אלא להרבות משכרתם על נקלה או למצוא הן בעיני איזה תקיף.

רעה תחת מובה. בטעמעני-התחוננה בכיהם נלחמו הביהמים כבר שנים מרובות בעד שלמון העיר, מפני שהם הריב בעיר ואולם האשכנזים המעטים שבעיר העבירו אליהם את דעות היהודים החשובים ובעזרתם עלה להם לכבוש את השלמון. הדבר עורר התמרמרות כנגד היהודים בקרב התושבים. ואולם האשכנזים המנצחים ידעו לשלם שכר טוב לעזוריהם היהודים:

גמורים. הרבה מהגרים נדרו לארץ ישראל ולאמריקה. "הצפירה".

במקום שגולד. ו... ; סדוע השחיתו עתה רבים מאחינו בגליציא רחסיים על אהיהם והשתדלו להשיג רשיונות על בתי מזיגה ב ער הלא ידעת את הקושיא: איך נשא יעקב שתי אהיות, הרי שסרו האבות את התורה עד שלא נתנה ו התירוץ הוא, שרתל ולא התגיירו והעובר לעם אחר הוא קמץ שגולד ובטל יהוס. גם עתה אלה מהיהודים, שכתבו וחתמו בספירת העם, כי פולגים הם, הנם כקטנים שגולדו ואינם אהים. א. ו. פ.

הספרדים על חצי-האי הבלקני.

סאת היים ווייצנר — סאראיעווא (בוסניא). (המשך).

ייען לא מצאו תואנה ראויה ליסרו עוד לא רצו לסמוך על דעתם לבד ויקריבו המשפט ההוא לפני שרים רבים ונכבדים מהם והם שנים-עשר יועצים, הנקראים ועד קמץ של יועצים. ויתיעצו היועצים יחדו ומצאו מקום למעות בדעתם, לתת לו יסורין עוד פעם ג' קשים ומרים ומאריים — הרשונים, הווה על הווה באין נחת ושובה. עוד זה מדבר זה בא. וביום עשרים לתפישתו גמנו עליו עוד קשה מהראשונות, כי עשו לו טורטורה כבדראשונה שעה אחת תלוי באויר, ויקחו קורה גדולה ויישמוה בין רגליו ויקשרו רגל אחת מצד אחד ורגל אחת מצדו השני וירחיבו רגליו זה מזה כל האפשר, למען לא יוכל לאסוף רגליו אל גופו כמנהג הנתלים, שבוה עוזרים עצמם עזר מעט. ועתה לא די שלא יעזרוהו רגליו, אלא שכונד הקורה יכבד בין רגליו ומכביד כל גופו ונהפך עליו למשחית. וגם היו מניעים אותו בכל רגע, למען יתפרדו כל עצמותיו ויכבד כאבן. ויהי שם שעה אחת עשוק ורצוץ, קורא אל ה' בחזקה, נוהם כיענים במדבר, וכלם באכזריות גדולה עונים אליו: למה תדבר עוד דבורך אתה היהודי הכלב, ידענו שאתה צוית את האשה ולמה לא תודה על האמת? והעני משיב אמריו להם: חף אנכי ולא עון לי בדבר הזה וקובלני עליכם לפני המקום כביד של מעלה אם אמות תחת ההבל, ויהי כמצחק בעיניהם. ואחרי כלות העת היא הורידוהו משם ויתמחו האנשים איש אל אהיו, כי אמרו: איך כמבע האנושי לסבול כדבר הזה ולא יורה על מה שידרשהו ונתיישבו בדבר והסכימו ליסר את האשה הארורה בתליית ידיה שעה אחת באויר, למען תודה אם אמת היה הדבר, שיהודי צוה לה אם לאו, כי לא מצאו טענה ותואנה, לתת עוד יסורין ליהודי לפי שורת הדין בדיניהם. ויתנו היסורים ההם לאשה ההיא, ואף שם עמדה ברשעתה בקיימה את אשר החלה לדבר באמרה, כי היהודי ההוא התעה אותה לעשות אותו המעשה.

ויהי בראותם, כי האשה סבלה היסורין ועמדה על דעתה, גמנו וגמרו לתת עוד ליצחק הנזכר פעם אחת בענין לא יוכל שאתו, כי בחק המבע האנושי אין איש יכול לסבול דבר כזה, אלא או מודה אף שלא עשה, כי יבחר מות מחיים או יומת תחת אותם היסורין, וכן עשו לו ביום החמישים לתפישתו. תלו אותו בידי הקשורים מאחוריו כבתחלה וקשרו איל אחד גבוה רגלי האיל קשורות למעלה ברגלי היהודי וראשו של האיל תלוי באויר נוגע בארץ ומתרוצץ בחמת כחו אנה ואנה עד שהאיל מת ותיכף שלחו והכילו תיש גדול מהראשון ויישימו אותו כמו הראשון ובוה האופן הניהוהו, שאם אכן הוא היה נמוח ואם ברזק הוא היה מתפוצץ. ולולי עזר מעם די לא יצויר בדרך טבע, שיסבול האדם כדבר הזה ויהי. ויתברך שמו של הקב"ה, שנתן לו כח ואלומה. גם לפי דבריו ישל רי יצחק הנזכר, שאמרו, כי בפעם ההוא כבר נתיאש מן הרחמים והיה בדעתו להודות לדבורם ולומר שעשה מה שלא עשה באמרו: טוב מותי פעם אחת מאשר אמות עיי יסורין קשים, והעיד על עצמו שאו תיכף ומיד, ששמו האיל ברגליו הרגיש בעצמו כמו נפש יתירה וחוזק לבב וכמעט שלא הרגיש בגופו מהכאב, כיא מעט מזער וידבר עם השרים הדיינים ההם קשות לאמר: וכי אתם חשבתם, שיש בי

כח לסבול כל זה, אין זה כייאם אצבע אלקים, ששלח לי מלאכו, כמו ששלח לדניאל והוא עומד לימיני להושיעני משופטי נפשי. וכל השרים ועם מדינתם המה ראו כן תמהו. מהם אמרו אצבע אלקים הוא, והחושבים רע, הגם שראו, שדרך טבע יסורין כאלו לא יסבול אותם האדם וחי כאשר סבל היהודי וגשאר שלם בגופו ומיד הלך ברגליו כבריא אולם, עם כל זה אמרו: זה האיש מכשף גדול ועיי הכשופים אינו מרגיש ביסורין, ועיי ככיו לא שב אפס ממנו. ולמען יתברר עוד מהאשה נזרו אותה להריגה והוציאה להריגה ודברו אליו אם שקר דברה על היהודי, שתחזור בה והרשעה היא כדבריה או מתחלה דבריה עתה בעת מיתתה. באמרה: היהודי הסכה שעשיתי והוא צוה לי. (כאן לא נכתב בפירושו, כי הומתה באמת, אך קבלה היא בידי היהודים בראגווא, כי נהרגה אז. המעתיק). כשמוע השרים את דבריה נמלאו חימה גדולה על היהודי ויתועדו בו עד היותו גדול הבמות והאיכות שדהם, הנקרא "פריגאני" ואמרו: הבה נתחכמה לו פן יהיה לו כשוף בשערו או בכנריו או באיזה מקום. עיי צוה לגלח כל שערו מכף רגל ועד ראש, לא הניחו אפילו שערה אחת וכן נטלו צפרני רגליו וידיו במספרים וגם הפשיטו מעליו כל בגדיו, אשר היה לבוש וילבישוהו בגדים אחרים שלהם וגם הוציאוהו מאותו בית הסדר ויתגוהו כאחר. גם השקוהו מיני תרופות של הרקות חזקות מלמעלה ומלמטה, להריק מה שבמעיו ואם ימות ימות, ולא זו בלבד, אלא פעם אחר פעם היו באים כמריהם הכלהים ומשביעים השבעותיהם ומקטרים קטרת שלהם ועושים כמשפטם, אשר כפי כונתם עושים כך להכריח משם הכישופים והשרים. והם לא ידעו, כי מה' היתה זאת, כי יעמוד לימין אבינו להושיע משופטי נפשו. גם לא היו נותנים לו לאכול רק מאכלם ובל נבלה וטרפה ומאכלות אסורות, כי לא הניחו ליהודים לתת לו מאכל ומשקה, פן כתובו יעשו איזה כשוף. זכור ה' מה היה לנו, הביטה וראה את חרפתנו. ואחרי עשותם כל המשפטים הללו בעני ההוא עוד הוסיפו סרה פעם חמישית ביום א' של חנוכה ואסרוהו מידו ונתנו עוד לו הטורטורה שעה וחצי ובתוך זמן זה נתנו לו ג' טראמו. ולא האמינו מלכי ארץ וכל יושביה, כי עוד חיה יחיה, כי מי גבר יחיה ולא יראה מות בהיותו עשוק ורצוץ בשבר על שבר חמש פעמים יסורים חזקים, אשר לא יכילם הכח האנושי כפי טבעו לולא כי מה' היתה זאת, להחזיק אותו בהפלא ופלא. ואף גם זאת לא שכחה חמתם מעל היהודי כפרט ומכלנו בכלל.

ויען כי לא מצאו תואנה עוד להתגבל על יצחק הנזכר לרכאהו ביסורין, כי נשמרו מלעוות עוד עליו הדין, כי היו ביניהם שרים אנשי חסד אוהבי משפט ומלמדים סגוריה על היהודי ההוא כאמרם, שעברו ברית חלפו חוק המשפט על היהודי: עם כל זה בקשו לחרור ריב ולמצוא תואנה על שום יהודי אחר, להבות אותו ביסורין, כדי שיוודה לדבריהם. על זה נתנו אל בית הסהר את אדוני אבי עמרת ראשי ז"ל על דברת שרצה לשלוח כתב אחד לאחד מהשרים אוהבו, לחלות פניו, שישתדל שיתירו את היהודים, שיוכלו לצאת החוצה לעשות מלאכתם הואיל ואין חסם בכפייהם ולפי שכיום ובלילה היו שומרים ניים סביבות חצר היהודים, לבלתי ידברו וישאו ויתנו עם שום בריה ושלא יברחו ולא ימלטו על נפשם. עיי ראו את אדוני אבי ז"ל נתן כתב זה לבן אותו השר, להוליכו לאביו. והבן הנזכר לא רצה לקבל ולא להרגיש במה שהיה נתן לו, אלא תיכף ומיד חזר ידיו אליו מלקבל דבר, מיראתו להטפל בדבר היהודים, שהיו בעיניהם כנופים ושופכי דמים. ומתוך זה יצא הקול, שאדוני אבי ז"ל רצה לתת לבן השר ההוא מעות לשחרר, והוא לא כן ידמה ולבבו לא בן יחשוב והם חוששין לקול ההוא ויתגוהו אל בית הסהר בימי חנוכה ועיינו אל ה' אלקינו, ומהם אמרו לתת לו טורטורה, ויהי שם בבית הסהר מיו ימים ועיינו רואות וכלות אליו כל היום ואין לאל ידיו לא לדבר ולא להתנצל, אלא סגורים בחצר ועיינו כלנו נחנו ביתו בתפלה יומם ולילה ולא דומיה לנו. וכל אותם המיו ימים היינו בתענית גם בימי חנוכה, כי חששנו פן יעותו עלינו את הדין כאשר עשו עם יצחק, שהוא גם הוא לא עשה ולא כלום. ויחמול ה' על החוסים בו ויהפוך את לבכם והעם שהתנכל

לחיבו. יתברך שמו של הקב"ה מפר מחשבות ערומים ויתן בלבכם רחמנות, לבלתי שלוח בו יד. וגם אותי (מחבר המגלה ר' אהרן הכהן, המעתיק) נתנו אל משמר על דברת כתב אחר, שבא אלי מחוץ לעיר מחכם אחר. ויקחו הכתב והוא בתוב בלשון הקודש וצוה להעתיקו ומצאו בו מקום למעות ולחפות עליו דברים אשר לא כן, רבים אומרים אין ישועתה, כי פתאם בא הסדריות כלילה אחד ולקחוני מבית אבי ואמי בדרך שלקחו את יצחק הנזכר וירב בבית תאניה ואניה. ועיי אבי ואמי וכל קרובי כרביבים למוגג קוראים אל ה'. והעלוני לגדרום לידון לפני השרים, שואלים ודורשים מעמרי על ענין הכתב ההוא דבר דבור על אופניו, נדרש לאחוריו לפניו ולפני פניו מסיפה לרישיה, מחליפים ומגומים ומוקשים בפח וקשים כי תואנה הם מבקשים. ברוך ה' שלא נתנני מרף לשניהם. והגם כי בשלקחו אותי חרד לבי ונטם ויהי למים, מטעמי לבבי בקרבי קראתי אל ה' לאמר: אל תדיניני במערי, אל באפק תוכיחני, לא למעני אלא למענך פעל ואל תשחת זכר שאריתנו והודיתי לפניו ית' כמו שהולך למקום מיתה, וגם קבלתי על עצמי נדר לה' מאיזה דברים, אשר נראו בעייני עת לעשות לה' לשם ה'. והוא יתברך יבקש את נדרף ולא בזה ולא שקץ ענות עני ונתן לבי כלב האריה, להשיב על דבריהם על הן ועל לאו לאו, להשיב כענין לשואל כהלכה על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, ועל אשר לא אשמע אמרתי לא שמעתי, באופן שכתמלת ה' עלי לא מצאו מקום למעות בדבר, כדי שמתוכם ילמדו לשקף, כאשר עשו ליצחק הנזכר, כי לולי מצאו חיה, כאשר עשו לו כן היו עושים לי. יתברך שמו שנמלני כל טוב. (סוף יבא.)

עוד כתבי אהאב.

הפרופסור קיטל בלייפציג, המומחה בקדמוניות בני קדם, כתב על-אדות כתבי אהאב מלך ישראל, שנגלו בארמת שומרון בעתון אשכנזי: בשמעי על-אדות הכתבים האלה, שמצאו חופרים אמריקנים, פניתי אל החכמים ההם בבקשה, להודיעני פרטי הדבר והשנתי העתק מן המאמר הראשון, שהם מפרסמים על זה. לפי דבריהם לא מצאו לוחות חמר, כי-אם שברי כלי חרס 75 יסיסי כלים ועליהם כתב, שנכתב בקנה ובריו, הכתב העברי העתיק, דומה לכתב הירוע של משע מלך מואב וחזקיה מלך יהודה, אלא שאינו כתיבה תמה כמותו, כי-אם כתב קורסיבי, שהיה רגיל בין העם וכפי הנראה היה רישום על כל כד וכד איזה יין ואיזה שמן, היא מכילה, מאין הובא, כעין פתקאות העטיקמה על הבקבוקים הנהוגות בימינו. על קצת מהם נמצא שנת הכצירה (בשנה העשירית למלך), מקומה ושם המוכר. בין החרסים האלה נמצא ספל ועליו כתוב שם פרעה עזר קוץ, שמלך במצרים בימי אהאב, משנת 874 עד 853 לפני המספר הרגיל. מכתב ממלך אשור, שהודיעו עליו מירושלם, לא נזכר כלל במאמר הזה. אולי כאשר נפוצה השמועה בירושלם עזר מלך מצרים זה החליפו את מלך מצרים במלך אשור, וכן כמכתב ששלחו לי החכמים על זה, לא הזכירו שום מכתב ממלך אשור. השמועות מירושלם הפרוץ איפוא, כי עתון ירושלמי רצה להגדיק את הסנוציה והוסף השערות על העובדה, ובכל זאת יש ערך גדול מאד למציאה, להוסיף ידיעותינו בתרבות ישראל בימי קדם ההם. הנה נמצאים שם שמות עברים של אנשים מימי אהאב ואליהו: מריבעל, אביעזר, אלא, אסא, נתן, עזה, שמות שידענו גם מ-הניך, וגם שמות, שלא נזכרו בתניך כמו אנליה, בבחינת התרבות יקרה המציאה מאד. כי רגילים היו חוקרי קדמוניות בני קדם להחליט, שהישדאלים הקדמונים לא ידעו את מלאכת הכתב ולכל היותר ידעו לחרות דברים קצרים על אבן ועיי קבעו את בתיבת התורה בימי ירמיה, מן הכתבים האלה על גבי החרס נודע לנו, כי מלאכת הכתב היתה רגילה בישראל מימי קדם וכתבו בקנה ובריו על הקלף ועל הפפירוס, כי הרי לא כשביל חרס המציאו את הכתב בקולמוס וכדיו. מצורת הכתב נכר, שהיה כתב שגור ומצוי בתוך העם וכבר עברה עליו זמן התפתחות ארוך, א"כ הרי היו גם ספרים כתובים בימי אליהו.

מה"עבריה" בקראקא. כמצי"ש זה — י"ג שבת — בשעה השמינית בערב כאולם חברת "השחר" (רחוב סטראווישלנא 44 ירצא חכרנו מר שלמה אללוויס ע"א "פילון היהודי, שמתו והלך נפשו". רשות הכניסה לכל.

שמות המורים בקראקא.

מגפת השמר חודרת מעט מעט גם לפולן ונעשה למיחוש הגיל, שאין מרגישים בו עוה, לכן החלטנו ברשות הנהגת הקהלה וכידע, לפרסם שמות המורים פה, כמו שעושים בוויין.

יוליוס קריס בן פיליפ וכילה, נולד בלבוב 30 יאנואר 1891, תלמיד פילוסופיה בקראקא.

תאודור קרייטלער בן יצחק וחוה, נולד בקראקא 7 פברואר 1851, סוחר.

פערל טאטארקא בת יוסל והינדה לאה, נולדה בשנת 1889 באסטריין פלך ווילנא ועתה בקראקא בבית הנזירות הפיליצינות.

רבקה לעווענטאל
מאורשים שבת תרע"א
פרמיסלא
הריני מברך את הגביר המשכיל מו"ה יונה פישער לחתונת בנו כמז"ש ובל טוב.
משה ראט מנהל ביה"ס העברי בקראקא.
הננו מכיעים כמז"ש לידידנו המשכיל מר ישראל גראס עם ארוסתו מ' זיסל בת מו"ה מרדכי ליב כארכער כסקאוויין.

פיכל קלויזנער, יוסף קליין.
תזל בטל אמרתי לכמז"ש לבי ירדני המושלם יצחק כוכס לחתונתו עם בת הה"ג מו"ה שמואל שפירא כולאטשוב.
משה צוועק — גליניאני.
ברכה לירדני מר אליעזר שוואלכ לחתונתו עם מ' רוזנ רייך.

ג. מיפלכ — קראקא.
מעמק לבנו נברך כמז"ש את בת אחותנו מ' חיה יונגערווירט לארוסה עם מר אברהם גאלדשטיין כוועילטשקא. מז"ש להוריהם.
חיים וואורצעל ווי' — כרוזנוב.

כרגשי גיל וחדוה אביע כמז"ש לאחי מר זאב גערבער לארוסו עם מ' שרה לאקס כמאשצ'יסק.
צבי גערבער — מאשצ'יסק.
מעמק לבנו הננו מברכים כמז"ש וכחצלחה גמורה את מיסד חברתנו מר שלמה פאלאנט לחתונתו עם מ' ליבה קיהל מאולאנוב.
הי"ד שמואל פאלאנט, המורה לי ז'רגל — רדימנה.
מז"ש למר שלמה פאלאנט לחתונתו.
שמעון יהודה אייזנברג — רדימנה.
מקרב ולב עמוק אביע כזה את כרכתי כרכת מז"ש לגיסי מר יעקוב זאב גערבער מכפר רודניק אצל מאשצ'יסק לכאו ככרית הארוסין עם מרת שרה לאקס כמאשצ'יסקא.
גיסו משה כלום מאשצ'יסקא.

שו"ב

שיש לו כתבי קבלה מגדולי ארץ נצרך למקום תרופה לזמן הקיץ 1911. הכנסות הגונות. הרוצה כמשרה הזאת יפנה אל M: LOWY KRAKAU ul. Dietla 21

אונזערען פאמיליען עמפפעהלען וויר
דיא קאלינער ציכונרע יו"פ'ס בעסטע

דארלעהען אויף לאזע אונד אנדערע ווערטפאפיערע

אין יעדעם בעטראגע צו כיליגסטען כעדינגונגען. — ריקצאהלונג אויף איינמאהל אָדער געגען

מאנאטליכע טיילצאהלונגען

לאזע, וועלכע בייא מיר פערקויפט וואורדען קעננען זאפארט געגען בעקוועמע מאנאטסראטען ריקנעקויפט ווערדען, וואדורך דער גאנצע קורסווערט אכציגליך איינער אנגאבע צור פערפויגונג שטעהט, אונד דאך דאס שפיעלרעכט געוואהרט ווירד.

צור ציעהונג אס I מערן עמפפעהלע איך

וויענער קאממונאללאזע

3 ציעהונגען יעחרליך — הויפטטרעפער יעדענסמאל קראנען 300.000 נעכטס צאהלרייכען גראסען נעכענטערפערן, געגען כאר לויט טאנעסקורס צא קר. 550 פער שטיק, אָדער אין

מאנאטסראטען א K. 23.

געוויינרעכט זאפארט נאך איינזענדונג דער I ראטע פרי. פאסטאנוויזונג אויף כרונד איינער געזעט-געמעסס אויסגעשטעללעטען פערקויפט-אורקונדע.

EDUARD URBAN, Bankhaus Brünn

Grosser Platz 23|25. אים אייגענען הויזע.

סאָלדע, שטאכילע וויעדערפערקויפער שטעללע איך אן.

כילינע פרייזע. האָהע פראוויזאָן.

יצא לאור תולדות תנאים ואמוראים

אלף ושלוש מאות עמודים גדולים. יביל בקרבו קורות ימי חי רבותינו הנזכרים בש"ס בבלי, ובל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חיייהם, ושמיתם, אבותיהם וכ"ב. סדר למודם, רבותיהם, חכריהם ותלמידיהם ותקנותיהם ובל המאורעות והקורות בימי חיייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים כאנגליא 10 6 (מכורך 13.6, רגל מכורך 20/- כאשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) כצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן, רומניא 14 פראנק או כתריום כאמריקא קאנארא 3 דאלאר. נאכאנאמע אין כאנגליא גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק כפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים מחיר הספר כאנגליא 2|6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2.50 מארק, 1 רויכ 3 כתריום הכל עם המשלה. מאת הרה"ג ר' **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים. מחיר הספר בית ועד לחכמים 4|, 5 מארק, 6 פראנק, 2 רויכ 1 1/4 דאלאר.

למכור ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. ינתן ראכאט. — אדרעסע להמחבר, Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England. למחברים אל ישלחו את ספריהם כחליפין, אלא ישלחו כרמים כפול ויקבלו תשובה

וועהרט אייך!

דא דיא קראמיוער בעפעלקערונג דאס אָקאָצימער ביער באַ-קאָטיערט, ווייל דיא שענקער דאס זעלבע אונגערעכטפערטיגט נור פיר יודען פערטייערען אונד איינע 1/2 ליטער ביער מיט 24 העל. פערקויפֿען, זא האט זיך דיא ערשטע קארוינער ביערכויערייא דעס גראשען לארישמענדן ענטשלאָסען, פיר דען יודישען שטאדטטייל איין בעזאנדערעס

האכנרעדיגעס עקספארט-ביער

צו ליעפערן. — פריפט עם, מאן פינדעט עם בעדייטענד כעסער אלס אללע היעזגען ביערע אונד ווירד עם מיט נור 22 העללער פיר 1/2 ליטער אויסגעשענקט.

וויר מאכען היער נאמהאפט דיא שענקער, וועלכע שאָהן יעצט דיעזעס פארציגליכע ביער פֿיהרען:

אין דער באזיעצאליאנאסע עמאנועל גלאזער, יאזעפס גאסע שמעון שניר, אם טטראדאם סאלא נארמאן, וואווינצאנאסע ר. פלאנטשער, מאסטאוואנאסע ה. וואכסבערג, אלטע ווייכעלגאסע וו. ריפנער.

ווער דיעזעס ביער איינפֿיהרען וויל ווענדע זיך אן Karwiner Binrniederlage Sr. Exc. Graf Lansch-Mönnichschen Brauerei ul. Dietl. 89, Fetreter Ferd. Schnapka.

את בית מסחר הספרים הגדול המפורסם של ר' אהרן פויסט ע"ה

קניתי זה איזו חרשים והנהו עומד עתה תחת רשותי, והנני עושה כל מה שביכולתי להגדיל המסחר ולהאדירו הן בכניות כל מיני ספרים, שנחסרו עד היום מהרשימות שר' אהרן פויסט, והן בכניות מחדש הרבה ספרים ישנים וחדשים, שנתוספו מומן הדפסות הרשימות עד היום, ומעתה תהי' הנהגה חדשה ומתקנת, לשרת את הקונים בזריזות ובדיוק וגם המחירים יהיו במהך השוה, ע"כ אבקש מהסוברים הנכבדים יהיו כל מי שירצה לקנות או למכור ספרים הן ישנים הן חדשים, מוכן אנכי להפיק רצונם עצהיט הן במזומן מעות והן בחלופין על ספרים אחרים, וגם זאת להודיע, כי זה שנים רבות, אשר הנני סובן בית-הדפוס ומסחר הספרים של האלמנה ואחים ראָס כוויילנא, ויש לי זכות של

ממכר יחיד בכל מדינות עסטרייך ואונגארן.

ע"כ כל הסוחרים ככל מקום שהם וכל הקונים שירצו לקנות מספרי הדפוס של ה' ראָס כוויילנא יפנו אלי ואפיק רצונם ככל האפשרי ולחשוב העלים וגם הכריכות הכל במקח השוה וגם להסוחרים שיקנו סכום מסוים לתן פיצ הגון לפיע הקני'.

שמעון ניימאן.

מוכר ספרים בעיר טארנאוו (גאליציען) ופה קראקא. האדרסס לקראקא יש הפירמא הקודמת:

A. FAUST, KRAKAU.

ספרי יעבין. תולדות ישראל.

- K. 4.80 מחיר חלק א' (עד מות שאול)
- 4.80 " חלק ב' (עד מות חזקיה)
- 5.30 " חלק ג' (עד אלכסנדר מקדון)
- 4.80 " חלק ד' (עד הורדוס)
- 4.80 " חלק ה' (עד החרבן)
- 8.20 " חלק ו' ב' ברכים (התנאים)
- " חלק ז' מראשית ימי האמוראים
- עד ימי תכלית רום סרן התורה
- 5.20 בכבל ורלדולה בא"י

תוצאות החטימות והחקיקות, שנתגלו בארצות הקדם, המעידות על קדמות התורה ושאר שה"ק (הוספה לח"ג של תולדות ישראל ומספר גם כפ"ע 70 הלך.

מקור הברכות, התפלות, הקריאות וכל חלקי הסדור למיניהם ולתולדותיהם מראשית יסודתם 4 כתרים.

גם שאר ספרי המחבר וספוריו רובם ברשותו האדרסה:

W. JAWITZ, BERLIN N. 24.

לקורות הקראים בגליציה

מאת ראובן פאהן עבודה היסטורית מלאה ענין על אדות בואם, תולדותיהם וחמיהם במשך מאות שנים. נדפס במספר מצומצם. המחיר 40 הלך, במקאות. נמכר ע"י

MENDEL AXELRAD
in HALICZ, (Galizien).

שליבו ביין של פסח מלאנצקא.

הוא מעשה יהודי חרד בגליציה עצמה (ולא מן הפבריקות בחוץ לארץ החשודות). הוא ספורט כמעולה במינו הן במעטו ויהיו נהן בהשגחה ויתרה בעניני כשרות בעמדו תחת יד הרחיצ באסנדין הישנה שליטיא סתהר עד כלה וכל הכלים החימים בהותם הרב הנ"ל. המחיר למזוגים ולסוהרים 220 כתר בעד הקטר בעל 75% פרימא אב סטאציאן אלט סאנדען עם הכינה. למען תת היכולת גם ליתידים לקנות הכינותי כלים קטנים בני 4 1/2 ליטרות במחיר 12 כתרים אב סטאציאן הנ"ל עם הכלי בניג.

SALOMON GROSSBARD
Lacko, p. Stary sącz.
אפשר לפנות גם אל סוכני בקראקא בון בבסות מרובה ואף בקוואנטום פחות מהנ"ל. האדרסה:
SAMUEL NUSSBAUM
Kraków, ul. Bonifraterska 5.

הגרות מחיי הנביאים

בספרה הערבית ונערכו עפ"י המקורות הראשונים הנדפסים ואשר עודם בכתובים עם הערות והארות רבות ונעתקו בפעם הראשונה לשפת עבר, שפת הנביאים מאת דר. יצחק צבי אייזענבערג ה"א חיי איוב ומשה". המחיר כתר והמשה הלך. נמכר ע"י המצפה.

Wyd.: Naftali Hof
S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

Erstes und Grösstes

Gramophonhaus

JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפערטער דער גראמאפאן אקציען - געזעלשאפט

מיט סארקע שרייבער ענגעל

גרעסטעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט סארקע ענגעל.

20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער

שטעטס אס לאגער

רעפערטורטיליע אונד ווערקשטעטע אס ארטע. בעסטע אוסמיש

בעדינגונגען. פרייזאמאלאגע גראמאפאן אונד פראנקא.

לעמבערג, טעלעפאן 2033, II
קראקא, טעלעפאן 461

שתו יין וקאניאה טבעי ומרפא.

בקשו רק הבקוקים האריגינעליס מאת

חברת מסחר פלשתינה בלבוב

זהירו מהויפנים ורמאים, אשר בכר פרסמנו את שמם בהעתונים. רשימות נשלח הנם. — בהכיות נוכל לשלוח ישר מא"י מן הנמל יפו במקח השוה.

הכתובת שלנו:

„PALÄSTINA“ HANDELS-GESELLSCHAFT
TIEGER & COMP. LEMBERG.

לסוחר יין של פסח.

נמול רשות מאת מונינו וידידי ביתנו הנכבדים להודיעם בזה, כי גם ביינה הזאת, כמו בכל השנים נכין לחג הפסח הבע"ל

יין מתוק (זיססוויין הנקרא רוסטער) כשר לפסח

מכל המינים עפ"י הקי המדינה ובהשגחה מעולה ובזהירות רבה ככל חומר הדינים ע"י משגיחנו. בעל סכתבי תעודות מאת רבנים גאוני ארץ שליטיא. ויש ביבלתנו לשרת גם בשנה הזאת את מונינו ביינות מוכתרים ושמורים עצהו"ט.

לכן נבשש מקונינו, לשמור לנו את אמנותם כמו עד כה, זה ששים ושמונה שנה, שנות קיום בית מסחרנו ולכבדנו בפקותם. לפנות ישר אלינו או אל בא-כחנו בגליציה ובקובינה.

בהוקרה רבה. א. וואלף עם קאמפ.

A. WOLF & Comp. Wr. — NEUSTADT.

האדרסה אל בא-כחנו היא:

MOSES STARER, WIEN II., Adambergergasse 1.

קמה לפסח.

כל אודיע ברבים, שהבשרתי הרחיים שלי בכפר האלענדזיאנע כשר לפסח עצהו"ט בהשגחה הרב המאוה"ג אבדין קארילופקע יע"א. עפ"י הכשרו על כל הפרטים יוכלו אפילו המהדרין מן המהדרין לסמוך עליו. והקטמים יהיו משופרא דשופרא והקונים במה יפיקו רצון מהם.

זיידע ווייסבערג.
SEIDE WEISBERG, KOŁĘDZIANY.

כשרה זערכווארען פארבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פארבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעדהלפען איינגערעכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א.ז.וו.

אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע

בהבשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

גענזע-פעטמ.

ראהעם אונד געקאכטעס פערזענדעט כשר טעגליך פרישעם לפסח
Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)
פרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים
מכעראן, ספרעמיסלא ומסמרי זענדע אויף
פערלאנגען.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen. **AUSSER KARTELL.**

פיר געשעפטזוכענדע.

אין אשפיצין איזט איין קאנצעסיאן-
נירטעס קאפערווה, רעסטוראציאן, טראפיק,
האמעל זאמט קאמפלעטער אייריכטונג
איבערזוגעבען. עם ווירד געזוכט דאפיר
איין אנשטענדער יודישער אבנעהמער.
צו ווענדען אן Saul Huterer Oświęcim

אויטאמאטישער מאסענפענגער

פיר ראטטען קר. 4 — פיר סיינע קר. 240,
פאנגען אהנע בעאויסוויכטיגונג כיו צו 50 שטיק
אין איינער נאכט. הינטערלאסען קיינע וויטערונג
אונד שטעללען זיך פאן זעלבסט אויף. שווא-
בען פאלע, איינציג אין איהרער ארט,
1000 שוואבען אונד רוססען אין איינער
נאכט פאנגענד, א קר. 2.40. איבער דיא בעסט.
ערפ. פערז. פרי. נאכט. דורך

Z. Humann, Wien II, Aloisgasse Nr. 3.
פיעל אנערקענונגשרייבען. פאר מינדערעוועטיגען
נאכאמאנגען ווירד געווארנט.

הגם

הגני שולה לכל דורש פרוספקט
מפורט ע"ד מכתבי הוראתי
ללמוד השפה העברית
על בריה בזמן קצר
ובדמים מועטים.

מכתב לדוגמא כתר אחד ושלושה
הלרים.

S. WALKOWSKI
Krakau, Postfach 119.